

2020BEM186

VERSLAG d.d. 4 november 2020 van de digitale vergadering (via MS Teams) van de commissie Bestuur, Economie en Middelen van de provincie Utrecht

Voorzitter: mw.ir. M. de Widt;

Namens het college van GS: CdK mr. H. Oosters, drs.mr. H. Bruins Slot, ir. R. van Muilekom, A. Schaddelee en drs. R. Strijk;

Woordvoerders: J.J. Bart (GroenLinks), H. Bittich (Lijst Bittich), A.C. Boelhouwer (GroenLinks), ing. D.G. Boswijk (CDA), mr. B.M.H. de Brey MBA (VVD), R.G.J. Dercksen (PVV), ing. L.C. van den Dikkenberg (SGP), drs. E.H.R. Dinklo (FvD), M.J. de Droog MSc/RA (D66), M.E.J. Eggermont (SP), N. de Haan-Mourik (ChristenUnie), W.M.M. Hoek (50PLUS), drs. E.A. Kamp (D66), H.J. Keller (PvdD), drs. A.H.L. Kocken (VVD), M. Lejeune-Koster (PvdA), drs. J.H. van Oort (ChristenUnie), Y.V. Potjer (FvD), H.O. Suna (PvdA) en L.M. Welschen-van der Hoek (CDA);

Van ambtelijke zijde aanwezig:

Drs. J. Dorst (griffier) en G. van Weerd (verslag).

1.1 OPENING

De voorzitter heet alle aanwezigen welkom. Vervolgens opent zij de vergadering.

1.2 Vaststellen [agenda](#)

De agenda wordt vastgesteld.

1.3 Mededelingen

Geen bijzonderheden.

1.4 Rondvraag

D66 heeft de volgende vraag ingediend:

“Op 21 november 2015 werd de Provincie Utrecht Fairtrade Provincie. Zij was hiermee destijds de eerste Fairtrade Provincie van Nederland. Om deze titel te mogen voeren moet aan een aantal criteria worden voldaan.

- Voldoet de Provincie nog steeds aan deze criteria?
- Welke activiteiten heeft de Provincie sinds 2015 uitgevoerd om invulling te geven aan de titel Fairtrade Provincie?
- Hoe is de organisatie belegd? Wie is contactpersoon binnen onze Provincie?”

De heer Kamp verduidelijkt dat hij voorgaande vragen doorkreeg van gemeenten. Op vragen aan de provinciale organisatie kreeg hij geen duidelijk antwoord waarna hij op advies van de griffie deze vragen voorlegt aan de gedeputeerde in de commissie BEM.

Gedeputeerde Strijk licht toe dat de provincie Utrecht niet voldoet aan de criteria om een Fairtrade provincie te zijn. Eén van de criteria is dat 20 van de 26 gemeenten, dus 75%, actief bezig zijn met Fairtrade. Op dit moment zijn dat er 17, dus de provincie voldoet niet aan dat criterium. De eerlijkheid gebiedt te zeggen dat ook de provincie, in het genereren van media aandacht of urendeelname in de werkgroep, die prestaties onvoldoende levert. Ook dat zijn voorwaarden voor een Fairtrade provincie. Wel is Fairtrade een onderwerp van de provinciale inkoop geworden: bij de inkoop wordt met Fairtrade rekening gehouden.

De provincie zal een slinger moeten geven aan de samenwerking met de gemeenten om het Fairtrade aantal weer op 20 te krijgen. Contacten worden echter in deze Corona tijd bemoeilijkt, waardoor dit in de afgelopen maanden een wat "bevroren dossier" geworden is.

Spreker fungeert graag als tussenpersoon om ervoor te zorgen dat de heer Kamp wordt gekoppeld aan de naam van de betreffende ambtenaar als het gaat om de Fairtrade provincie.

Voorts laat hij weten dat het college van GS met dit soort vragen worstelt. Bij de invulling van de Fairtrade provincie wordt er ook inzet verwacht van bedrijven en organisaties, ook gelet op de veranderingen rondom de arbeidsmarkt en de circulaire economie. Fairtrade is ook in dit opzicht een belangrijk onderwerp.

De heer Kamp vraagt of hij nou goed heeft begrepen dat de invulling van de Fairtrade provincie pas na Corona tijd wordt opgepakt. Het is echter niet duidelijk hoe lang die corona tijd gaat duren. Het verbaast hem dat dit onderwerp op de middellange termijn wordt geschoven. In 2015 was er veel media-aandacht omdat de provincie Utrecht de eerste Fairtrade provincie in Nederland was geworden. Dat is inmiddels weggezakt. Hij begrijpt niet waarom PS niet geïnformeerd worden, wanneer de provincie niet meer aan de Fairtrade criteria kan voldoen: dat is ook geen goed voorbeeld richting gemeenten. Hij spreekt dat verlangen naar de toekomst uit. Fairtrade is z.i. een onderwerp dat samenhangt met moraal en moraliteit.

Gedeputeerde Strijk deelt de mening van de heer Kamp. Het college had dit actief aan PS moeten melden. Dat is niet gebeurd en daarvoor maakt hij zijn excuses.

Pas na de vragen van de heer Kamp, kwam de gedeputeerde er achter dat is besloten Fairtrade een tijdje in de wacht te zetten, hangende het corona tijdperk mét de constatering dat er onvoldoende gemeenten meewerken om aan het Fairtrade keurmerk te voldoen. Daar moet achteraan worden "gejaagd". Zijn gedachte is dat het college dit actiever moet gaan oppakken, zodra er weer fysieke contacten mogelijk zijn. Hij gaat ervan uit dat dit in het 2e kwartaal 2021 mogelijk moet zijn.

Mevrouw Boelhauer hoopt dat de werkgroep Fairtrade samen met de landelijke organisatie Fairtrade gaat optrekken. Het zou goed zijn dat de ambtelijk verantwoordelijke alvast contact opneemt met de voorzitter van Fairtrade Nederland.

PVV / SP / FvD hebben de volgende vragen ingediend.

"Eerder stelden de SP, FvD en PVV vragen over de verrekening van de trap in het stationsgebied van Utrecht, die in opdracht van de projectorganisatie Uithoflijn is opgedragen ten behoeve van de Gemeente Utrecht.

Eenzijds geeft u aan dat er geen andere interpretatie mogelijk is dan dat de trap plus meerwerk volledig voor rekening komt van de gemeente Utrecht. Onze accountant heeft ook expliciet aangegeven dat dit bedrag (het volledige bedrag inclusief meerwerk) als zodanig in de boeken als vordering op de gemeente is opgenomen. Uit uw antwoorden is echter ook op te maken dat de trap eerder onderdeel was van de afspraken in allonge II en dat u alsnog de kosten van de gemeentelijke trap gaat verdelen conform de verdeelsleutel die bij de *Uithoflijn is gehanteerd.

Daarom hebben wij wederom vragen.

Gaat u de kosten van de trap inclusief meerwerk voor of na betaling verrekenen, gebruikmakend van de verdeelsleutel 24% / 76% waardoor alsnog ten onrechte 76% van de factuur voor rekening komt van de provincie? Ten onrechte want het was een trap in opdracht van de gemeente Utrecht. Slechts "vanwege de planning en fasering van het project uithoflijn was het efficiënter dat de trap integraal werd meegenomen in de werkzaamheden van de realisatie van de Uithoflijn".

Waarom is de factuur pas op 15 oktober 2020 verstuurd als in de veel eerder vastgestelde jaarrekeningen van 2018/2019 de trap inclusief meerwerk als vordering op de Gemeente is opgenomen? Wat is het exacte bedrag van die factuur? Betreft de factuur ook daadwerkelijk de gehele trap inclusief meerwerk? En heeft de provincie de factuur voor de trap pas verstuurd nadat er vragen door PS over zijn gesteld?

Wanneer is de prestatie verklaring voor de trap getekend en door wie?

En hoe kan het zijn EY de prestatieverklaring niet kon vinden en PwC wel?

Wilt u ons berichten of dit bedrag ook daadwerkelijk voor of op 14 november is ontvangen?
Is e.e.a. onderdeel van een onjuist gelopen aanbestedingstraject en zo ja wie is daar voor verantwoordelijk? Dan nog zou dit natuurlijk geen gevolg moeten hebben voor de provincie aangezien deze trap een project was van alleen de gemeente Utrecht.”

De heer Dercksen had in eerste aanleg begrepen dat de kosten van de trap volledig voor rekening zouden komen van de gemeente Utrecht: dit bedrag is immers als vordering in de boeken opgenomen. In het antwoord op vragen aan de gemeenteraad van Utrecht en in de antwoorden van het college van GS op vragen van FvD en SP lijkt het erop dat een deel van die kosten toch voor rekening komt van de provincie Utrecht volgens de verdeling van 76/24%. Wat is het nou? Betaalt de provincie nou wel of niet mee aan de gemeentetrap?

De heer Eggermont verwijst naar de brief van GS waarin staat dat de prestatieverklaring door de gemeente Utrecht verstrekt is. De SP vraagt waar en wanneer dat is gebeurd.

Gedeputeerde Strijk licht toe dat het complex is om deze casus goed uit te leggen. Inderdaad had de provincie eind vorig jaar een vordering voor het compleet betalen van de trap. De gemeente heeft daar inmiddels een factuur voor ontvangen en deze is ook voor 100% betaald. Datzelfde werk is ook onderdeel van het totaal aan meerwerk waarover is afgesproken dat 76% door de provincie wordt betaald.

Waarom is de factuur pas op 15 oktober verstuurd, zo werd gevraagd. Op dit moment wordt er een afrekening opgesteld tussen de gemeente Utrecht en het projectbureau voor de Uithoflijn. Dat gaat over tal van verrekeningen. In de directieraad van 16 september jl. is over 27 van dergelijke onderling te verrekeningen posten een uitspraak gedaan. Dat heeft geleid tot een factuur waarop de onderlinge verrekeningen met elkaar zijn gesaldeerd. Daar zit de trap in verwerkt voor het gehele bedrag, nl. € 2.290.000,-. Die factuur is inmiddels betaald op 21 oktober jl.

Aangezien het een trap is van de gemeente Utrecht heeft ook de gemeente Utrecht de prestatieverklaring gezien en samen met de BAM en het projectbureau ondertekend op 25 oktober 2018, zo blijkt uit antwoorden van het college van B&W op vragen van de gemeenteraad.

Gevraagd werd waarom EY die prestatieverklaring niet kon vinden maar PWC wel. Eigenlijk zou die vraag aan EY moeten worden gesteld. EY constateerde bij de controle op de jaarrekening 2017 dat de prestatieverklaring ontbrak. Deze lag bij de gemeente Utrecht. EY constateerde onvoldoende onderbouwing voor de prestatie en noemde dat om die reden een onzekere post. Later heeft PWC kunnen achterhalen dat de trap niet van de provincie maar van de gemeente was, en dat deze nog verrekend moest worden. De trap werd toen uit de onzekerheid gehaald en het was duidelijk dat de prestatie was geleverd.

De heer Eggermont heeft destijds bij de jaarstukken een vraag gesteld over de € 1,9 miljoen, toen deze post uit de onzekerheid werd gehaald. Toen was zijn vraag of die post voor de stad een onzekerheid oplevert. Dat is niet het geval. Daar ligt een prestatieverklaring onder.

Op 21 oktober is het complete bedrag gestort op de rekening van de provincie Utrecht.

Gevraagd werd of hier sprake was van een onjuist gelopen aanbestedingstraject. Spreker vindt dat niet aan de provincie Utrecht maar aan de stad, immers, de trap is van de stad. B&W hebben op vragen geantwoord dat het ging om een offerte conform geldende regelgeving en dat de factuur en de prestatieverklaring zijn gecontroleerd en akkoord zijn bevonden. Daarmee kan worden gesteld dat er een juist gelopen traject is geweest.

De heer Dercksen vraagt zich af of men nu veel verder is dan aan het begin van het stellen van de vragen. GS stellen “Uit praktische overwegingen hebben wij binnen de Uithoflijn de opdracht voor die trap gegeven maar deze is van de stad.” Dat zou betekenen dat die trap en het meerwerk volledig bij de gemeente moeten blijven liggen en niet via een U bocht in de Uithoflijn verdeling moeten komen. Hij begrijpt nog steeds niet wat daarvan de reden is geweest. Enerzijds wordt gesteld dat het gaat om een trap van de gemeente Utrecht, maar anderzijds betaalt de provincie Utrecht 76% van de kosten.

In hoeverre kloppen de jaarrekeningen van de provincie, gelet op de verrekening 76/24%? Hij heeft van de accountant begrepen dat het volledige bedrag als vordering in de boeken staat. Al met al is hij door het antwoord van de gedeputeerde niet veel verder gekomen.

De heer Eggermont dankt de gedeputeerde dat er nu na 3 maanden een volledig antwoord wordt gegeven. Voorts sluit hij zich aan bij de vraag van de heer Dercksen wat een en ander tot gevolg heeft voor de jaarrekeningen van de provincie 2018, 2019 en 2020.

De heer Dinklo vindt het verbazingwekkend dat PS steeds moeten doorvragen voordat alle antwoorden op tafel komen. Ook is het opvallend dat de factuur op 15 oktober is verstuurd, ongeveer een dag na de commissievergadering. Heeft de commissie daar wel of niet mee te maken? Voorts sluit hij zich aan bij de vragen van de PVV.

Gedeputeerde Strijk meent dat men nu wél verder is dan aan het begin, toen de vragen gesteld werden. Zo is nu duidelijk dat de post bij de stad geen onzekerheid is. Inderdaad heeft het lang geduurd voordat PS definitief weten wanneer de prestatieverklaring bij de stad is afgegeven en dat er zekerheid is dat die prestatie is verricht. Beide partijen vonden dat die trap moest worden aangelegd in het stationsgebied, omdat die trap relevant was om de tram te kunnen bereiken die naar de uithoflijn rijdt. In het beginstadium werd gezegd dat ieder een deel zou betalen en dat dit later verrekend zou worden op basis van 76/24%. Op dat moment werd afgesproken dat de stad de trap zou betalen. In de organisatie van het project Uithoflijn was het praktischer dat degene die op de tram stuurt de trap aanlegt, dan degene die het station bouwt. Om die reden werd de opdrachtverlening voor die trap aan de BAM gegeven die de trap kon integreren in de aanleg van de tramlijn. Daarmee was de provincie in eerste instantie aan zet: feitelijk ging de provincie dat geld voorschieten. De hoofdafsprak bleef staan dat de stad die trap nodig had voor het stationsgebied en de Uithoflijn en dat de stad die trap voor 100% zou krijgen.

In 2018 en 2019 staat in de jaarstukken een vordering voor de gehele trap op de balans van de provincie Utrecht. De afspraak was dat de stad dat zou betalen en dat moest nog steeds gebeuren. Dat staat los van de afspraak over de verdeling betaling meerwerkkosten.

De jaarrekeningen zijn correct. De onderlinge afspraken over de verdeling van 76/24%, de allonges bij de bestuursovereenkomst, liggen bij de provincie ten grondslag aan de eindafrekening Uithoflijn.

PS moesten inderdaad doorvragen maar dat komt door de complexiteit van deze casus. Eerst werden er vragen gesteld aan het college van B&W, vervolgens werd GS gevraagd te duiden of er licht zit in de antwoorden van B&W en van GS op vragen van de SP. GS gaven toen aan dat daar h.i. geen licht tussen zit. Nu worden er nog meer detailvragen over een complexe situatie gevraagd en dat levert weer aanvullende informatie op.

Evenals de heer Dinklo zag de gedeputeerde dat de factuurdatum 15 oktober was, een dag na de commissie. De vraag is of de organisatie door de statenvragen de factuur snel heeft verstuurd. Die vraag heeft de gedeputeerde ook gesteld. Het antwoord is "nee", dit onder verwijzing naar een bijeenkomst van de directieraad van 16 september waarin 27 posten, die onderling verrekend moesten worden, met elkaar zijn besproken. Die hebben tot de factuur geleid.

De heer Dercksen begrijpt dat eerst de afspraak is gemaakt om de kosten van de trap te verdelen. Vervolgens werd gesteld dat het een trap was van de gemeente, maar toch worden de kosten op grond van de eerste afspraak verdeeld. Het lijkt erop alsof iemand heeft zitten slapen.

Gedeputeerde Strijk illustreert de gang van zaken als volgt: "Wij gaan met elkaar uit eten en we spreken van te voren af dat we samen de kosten van het eten delen maar dat de heer Dercksen de rekening betaalt. Daarom stuur ik hem vast 50 euro toe, ervan uitgaande dat ons etentje samen 100 euro kost. De heer Dercksen moet de rekening betalen en krijgt ondertussen 50 euro gestort op zijn rekening door de gedeputeerde. Dan blijkt uiteindelijk dat de heer Dercksen zijn pinpas is vergeten, zittende in het restaurant, zodat de gedeputeerde het volledige bedrag van 100 euro betaalt, maar dan moet de heer Dercksen hem nog wel 100 euro terugbetalen via een tikkie, omdat hij al 50 euro van de gedeputeerde

had ontvangen. De vraag is nu wie er heeft betaald. In dit voorbeeld zou de heer Dercksen de stad zijn en de gedeputeerde de provincie.” Op tal van meerwerkposten zijn er dergelijke afspraken gemaakt.

De heer Eggermont begrijpt dat de eindafrekening 76/24% van deze trap uiteindelijk in de jaarrekening 2020 zal terugkomen of staat die al in de jaarrekeningen 2018/2019?

Gedeputeerde Strijk weet niet exact hoe dat tussentijds in de jaarrekeningen 2018/2019 is verwerkt en of dat daarop in 2020 misschien nog correcties op moeten worden doorgevoerd. Dit is een behoorlijk technische vraag die hij nu niet onmiddellijk kan beantwoorden. Hij zal daar schriftelijk uitsluitel over geven.

1.5 Verslag Statencommissie BEM van 9 september 2020

Het verslag van deze vergadering wordt vastgesteld.

1.6 Termijnagenda versie 9 oktober 2020

De heer Eggermont verwijst naar pag. 3, recreatieschappen. Aangegeven wordt dat er in de nieuwe statenperiode een integrale discussie zal plaatsvinden over recreatieschappen met als datum PM. In de financiële stukken van de recreatieschappen komt naar voren dat er in december 2020 een besluit zal worden genomen over de organisatievorm en dat de provincie en de gemeenten daarin worden meegenomen. Dat houdt verband met de eerder genoemde integrale discussie over de recreatieschappen.

De SP vraagt op welke termijn en hoe PS worden meegenomen in de keuzes ten aanzien van de inrichting van de recreatieschappen, hetzij via de GR of op andere wijze.

Gedeputeerde Schaddelee licht toe dat de volgende onderwerpen in het 1^e kwartaal 2021 aan de orde zullen komen en hij wil deze graag met PS bespreken:

- De integrale discussie over de recreatieschappen, de samenwerking en de governance, ook in relatie tot RMN.
- Het nieuwe programma recreatie en toerisme.
- De kadernota recreatieschappen wordt van een zienswijze voorzien.

De heer Eggermont begrijpt dat in december het proces rond de organisatievorm van de recreatieschappen wordt afgerond en dat PS en de raden daarbij worden betrokken. Wordt dat uitgesteld totdat PS de discussie heeft kunnen voeren. Wacht dat op het 1^e kwartaal 2021?

De heer Schaddelee memoreert PS in september 2020 zijn meegenomen in de ontwikkelingen rond RMN en dat sluit aan bij de discussie die in het 1^e kwartaal 2021 gaat plaatsvinden over de vorm van de recreatieschappen.

De heer Eggermont leest in de financiële stukken van de recreatieschappen dat er in december 2020 knopen worden doorgesneden. Hij begrijpt nu dat die knopen niet in december worden doorgesneden maar dat er wordt gewacht op de discussie in het 1^e kwartaal 2021.

Dat wordt door de gedeputeerde bevestigd.

De heer Kocken mist op de termijnagenda de aangenomen motie geboortepapieren Nederlandse Staat. Er is een statenbrief over geweest en de meerderheid van de fracties vroeg GS om invulling te geven aan de motie. Hij meent dat PS daarover in oktober gerapporteerd zouden worden. Kan dat alsnog aan de termijnagenda worden toegevoegd?

Gedeputeerde Van Muilekom bevestigt dat deze toezegging aan de termijnagenda zal worden toegevoegd. Hij hoopt voor het einde van het jaar een tussentijdse terugkoppeling over de stand van zaken te kunnen geven.

Mevrouw De Haan memoreert dat de commissie BEM de jaarverslagen van de Awb adviescommissie zou ontvangen. De ChristenUnie doet dat verzoek al sinds 2015. Gezien een eerdere toezegging van de cdK

had zij de hoop dat zij dat snel na de zomer zou ontvangen, maar dat is niet het geval. Op de termijnagenda ontbreekt die toezegging. Het gaat hier om een adviescommissie van PS en GS. Nogmaals vraagt zij om het jaarverslag 2019 van de Awb adviescommissie, en wel op zo kort mogelijke termijn. De voorzitter noteert deze afspraak en zegt toe dat deze aan de termijnagenda zal worden toegevoegd.

1.7 Ingekomen brieven

2. TER BESPREKING

2.1 Statenvoorstel evaluatie [Chinabeleid](#)

De voorzitter verwijst naar de vragen die over dit voorstel zijn ingediend.

GroenLinks:

“ GroenLinks heeft eerder al steun uitgesproken voor een herijking van het Chinabeleid; menselijke waardigheid, mensenrechten en ketenverantwoordelijkheid voor betrokken partijen, zouden op de eerste plek moeten staan; handelsbelangen zijn daarbij altijd secundair en van een andere orde. Het verplicht laten aansluiten van bedrijven bij het convenant Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen is een stap in de juiste richting. Echter blijkt uit recente rapporten dat op dit moment de naleving van deze convenanten erg slecht is.

o Hoe voorkomen wij dat voor onze vriendschapsband met Guangdong deze convenanten een wassen neus zijn?

o Zijn GS bereid een onafhankelijke toezichthouder/monitoring in te stellen voor de naleving van deze convenanten? Deze kan zich bezig houden met de 5 V's: voorlichting, vergemakkelijking, verleiding, voorwaarden en verplichting. Een onafhankelijke toezichthouder zou ook in lijn zijn met de landelijke initiatiefnota “tegen slavernij en uitbuiting”, van CU, GroenLinks, PvdA en SP. Dit toezicht zou ook kunnen worden opgezet in samenwerking met andere provincies/gemeenten met vriendschapsbanden in China, of het Rijk.

· Uit de evaluatie van de vriendschapsrelatie en de afgelopen handelsmissie, bleek een grote meerwaarde uit culturele en kennisuitwisseling door bv het Corderius-college, maar ook kennisuitwisseling van Utrecht Science Park. Is GS het met GroenLinks eens dat mooi zou zijn meer op deze kennisuitwisseling (met bv Chinese onderzoekers, of leerlingen) in te zetten tijdens handelsmissies?”

ChristenUnie:

“De ChristenUnie heeft kennisgenomen van het statenvoorstel en de stukken die zijn aangeleverd met betrekking tot de evaluatie van het Chinabeleid. Ik ben normaal niet zo van de Bijbelcitaties – al was het maar omdat je met een klein citaat altijd context tekort doet – , maar sta mij toe vandaag een klein stukje uit Psalm 26 te citeren:

*Met bedriegers zit ik niet aan,
met huichelaars ga ik niet om,
ik haat de kring van slechte mensen,
met wettelozen wil ik niet aan tafel.*

Voor de ChristenUnie-fractie is het klip en klaar: Xi Jinping en de andere leden van zijn communistische partij zijn beslist niet onze vrienden. Niet op nationaal niveau, niet provinciaal niveau en niet op gemeentelijk niveau. Wij willen, zolang Oeigoeren en anderen structureel onderdrukt worden – zo er geen genocide plaatsvindt – , en mensenrechten en internationale arbeidsstandaarden (ILO) met voeten worden getreden, helemaal niets met de Chinese overheid te maken hebben. Mensen van de Chinese communistische partij zijn niet de mensen waarmee je om wilt of kunt gaan. Tegelijkertijd denken wij enerzijds dat gedachten en handelen van de Chinese Communistische Partij op geen enkele manier onze samenleving mag beïnvloeden en dat het anderzijds goed zou zijn voor China en de Chinezen als gedachten en handelen van de Chinese Communistische Partij radicaal zouden hervormen. Op het eerste hebben wij door ons eigen handelen wel invloed, op het tweede aanzienlijk minder.

De ChristenUnie heeft de presentatie van de voormalig Nederlandse ambassadeur op 22 januari dit jaar op het Provinciehuis met plaatsvervangende schaamte aangehoord. Economie is niet waardenvrij en zal dat nooit zijn, handel drijven met China is onder de huidige omstandigheden naar ons oordeel wel

waardenloos. Dat willen wij niet. Het is schokkend dat de Nederlandse overheid blijkbaar zo aan misstanden voorbij kan en wil lopen. De enige twee positieve geluiden die wij hoorden op 22 januari waren wat ons betreft van Amnesty International en het Corderius College. Omdat deze twee partijen actief opkomen voor mensenrechten respectievelijk het persoonlijk contact zoeken met individuele Chinezen. Dat is constructief, vrij van waardeloos winstbejag.

Evaluatie van beleid zou normaal gezien moeten toezien op doelgerichtheid en doelmatigheid. Vragen als 'wat hebben we bereikt', in kwantitatieve en kwalitatieve vorm komen dan aan de orde. De discussie over de relatie met China moet echter veel fundamenteeler gevoerd worden. Wat ons betreft gaat het nu niet om doelgerichtheid en doelmatigheid maar om: willen we dit? Het gaat niet om evaluatie van het beleid zelf, maar om de ethische vraag of we dit beleid zouden moeten willen of kunnen verantwoorden. Kunnen wij verantwoorden dat wij door handel te drijven meedoen met onderdrukking, kunnen wij verantwoorden dat wij door politici te bezoeken genocide legitimeren? Op deze vragen zouden wij graag van het College een nadere beschouwing horen. En over deze vragen gaan wij graag met andere fracties in debat.

De ChristenUnie is een optimistische en constructieve partij. Wij zijn niet tegen internationale handel, wij zijn niet tegen China en wij zijn niet tegen Chinezen. Wij zijn wel tegen onderdrukking, uitbuiting en genocide. Wij zijn vóór respect, vóór vrijheid, vóór mensen in hun waarde laten of laten komen. Dat maakt het voor ons onbestaanbaar te handelen met vertegenwoordigers van de Chinese Communistische Partij. En dat maakt hele strikte voorwaarden aan bedrijven die wel met China handelen noodzakelijk.

Wij zien dat het college in het statenvoorstel een stap in de goede richting heeft gezet en dat waarden wij. Maar het gaat ons nog lang niet ver genoeg en in de huidige vorm zullen wij zeker tegen het voorstel stemmen. De ChristenUnie overweegt nog de tekst van een amendement en eventueel aanvullende moties. Die hangen ook af van het gesprek in de commissievergadering en eventueel de mogelijkheden die wij met elkaar kunnen bereiken. Wij stellen de commissie daarom reeds in eerste termijn voor te concluderen tot een groot debat in de Staten."

SGP:

"De SGP heeft het Statenvoorstel Evaluatie Chinabeleid tot zich genomen. Nederland kenmerkt zich al eeuwenlang door met koopman en dominee samen op reis te gaan. Morele stelligheid staat de koopman in de weg, echter wegstijven van morele vraagstukken is immoreel gedrag. De kennissessie in januari gaf wat dat betreft een duidelijk beeld. Zakenmensen vinden duidelijk dat morele kwesties hen niet aangaan, en vooral leveringszekerheid, prijsstelling en kansen leidend zijn in de contacten die zij aangaan. Uit de inbrengen van de consul generaal bleek dat de morele kwesties nauwelijks kunnen worden benadrukt in de huidige contacten.

Als SGP hebben we daarom een aantal vragen en opmerkingen bij het statenvoorstel:

Hoe verantwoordt GS het hebben van een vriendschapsrelatie met een overheid die minderheden vervolgt en in kampen opsluit, en die verre van inclusiviteit nastreeft in haar bejegening van inwoners, louter omwille van economisch belang?

Waarom verschilt China voor GS van bijvoorbeeld Rusland? Of geldt hiervoor alleen het economisch perspectief?

Kan GS nadrukkelijk ook de druk op christenen in gesprekken inbrengen?

U geeft aan dat deelnemers aan reizen een convenant moeten ondertekenen. Is het mogelijk in het kader van het jubileumjaar onze Chinese counterparts een convenant te laten ondertekenen? Dan wordt het serieus en zijn mensenrechten inderdaad gelijkwaardig aan handel. Alleen partners in Nederland een papier laten ondertekenen geeft weinig waarde onzes inziens.

De beantwoording op bovenstaande vragen zal voor ons doorslaggevend zijn in het uiteindelijke oordeel."

De voorzitter geeft eerst het woord aan gedeputeerde Strijk die heeft verzocht om een aftrap te mogen doen.

Gedeputeerde Strijk memoreert dat de rijksoverheid in 1995 het initiatief nam om bestaande relaties tussen Nederland en China op nationaal niveau ook op regionaal niveau vorm te geven. Nederlandse

provincies werden gekoppeld aan Chinese provincies. Voor Utrecht betekende dat de start van een bijzondere relatie met de provincie Guangdong.

Begin juni 2019 stuurde GS aan PS een informerende brief over een economische missie naar Guangdong in november van dat jaar. In de media ontspoon discussie over de vraag of die missie wel zo verstandig was, gegeven de schending van mensenrechten, de onderdrukking van de Oeigoeren in het bijzonder, de onrust in Hongkong, de manier waarop de Chinese overheid daarop reageerde, de schending van internationale arbeidsstandaarden, de zorgen over cyberveiligheid en economische spionage. PS-leden noemden andere argumenten om de relatie met Guangdong te bespreken. De basis vraag was of het sowieso wel verstandig is om als provincie Utrecht, waar ruimte een schaars goed is, aan internationale missies te werken.

Op 18 september 2019 werd het voornemen tot de economische missie besproken in de commissie BEM en dat leidde tot de motie waarin PS vroegen om een bredere evaluatie over de vriendschapsrelatie, na de missie van november. In januari werd een kennissessie georganiseerd waarin PS konden spreken met de voormalig ambassadeur van Nederland in China, met de voormalig consul generaal in Guangdong, met een vertegenwoordiger van Amnesty International, met een vertegenwoordiger van het Science Park, met de rector van een scholengemeenschap uit Amersfoort en 2 ondernemers. De evaluatie is uitgevoerd door een onafhankelijk bureau en PS hebben dat rapport inmiddels ontvangen. Het college van GS komt tot de conclusie dat er vier mogelijke lijnen liggen:

1. Stoppen met de relatie
2. De relatie op een laag pitje zetten
3. Op dezelfde wijze continueren
4. Continueren met aanpassingen, en een volwaardige plek geven aan mensenrechten, cyberveiligheid, voorkomen van economische spionage en focus op duurzaamheid.

Alle input overwegend, ook van PS in september 2019, zijn GS tot voorliggend statenvoorstel gekomen. GS zitten daar niet geharnast in, maar zien dit als een advies richting PS.

GS stellen vast dat China een groot en economisch belangrijk land is en waarschijnlijk in deze decade de grootste economie van de wereld zal worden. Het is een land met een andere cultuur en andere waarden. Sommige van die waarden staan ver af van de onze. De schending van mensenrechten, de verslechtering op dat punt, werpt invoelbaar de vraag op of Utrecht deze bijzondere relatie wel wil hebben. Anderzijds kan door het aanhouden van een relatie een gesprek, hoe beperkt ook, worden gevoerd en daarmee kan er invloed worden uitgeoefend. De ambassadeur gaf dat ook mee. Als Nederland en de provincies consequent en consistent hetzelfde verhaal uitdragen, dan wint dat aan kracht.

GS stellen voor om vooraf aan toekomstige missies altijd contact te hebben met Amnesty en vakbonden en daar concrete casussen op te halen, die zouden kunnen worden besproken. Bedrijven die meegaan moeten vooraf altijd een convenant tekenen waarin ze de basisvoorwaarden met betrekking tot mensenrechten, duurzaamheid, cyberveiligheid en economische spionage respecteren. GS zien in dat het hier gaat om een weging van ongelijksoortige voor- en tegenargumenten en dat dit bovenal een politieke afweging is van PS. Wanneer bij stemming mocht blijken dat het voorstel van het college niet op een meerderheid kan rekenen, dan zal het college een voorstel naar PS sturen hoe deze 25 jarige relatie zodanig kan worden afgerond, dat rekening kan worden gehouden met Nederland in de breedte en de bedrijven in Utrecht die op dit moment relaties hebben met China.

De heer Eggermont deelt mede dat de SP blij is dat in het voorstel de mensenrechtenorganisaties en vakbonden in positie worden gezet. Vorig jaar heeft de SP aangegeven dat de relatie met China ook iets van de provincie zelf vraagt: de provincie wil anderen aanspreken op het niet nakomen van mensenrechten en arbeidsorganisatieverdragen maar dat houdt dan wel in dat de provincie die verdragen zelf wel moet nakomen, bv. als het gaat om het loonverdrag 98 en de gele vakbonden. Wat dat betreft moet Nederland er een tandje bij zetten. Hij vindt de vraag van GroenLinks terecht, als het gaat om het voorkomen van een wassen neus, maar GS hebben daar nog niet geantwoord. Ten aanzien van de contacten die worden gelegd, vraagt hij in hoeverre het mogelijk is dat de vakbeweging de gelegenheid krijgt deel te nemen aan de bezoeken aan China, zodat zij hun contacten met arbeidersorganisaties in China kunnen versterken.

Mevrouw Hoek komt terug op de woorden van de gedeputeerde wat betreft de andere cultuur en de andere waarden in China. De fractie van 50PLUS gruwt van onderdrukking, in welke vorm dan ook. Het gaat niet alleen om de Oeigoeren die in werkkampen worden opgesloten. Er is in China ook sprake van een hetze tegen de moslims en ook die groep wordt massaal onderdrukt. Ook een punt zijn de arbeidsomstandigheden van de arbeiders in China, waardoor producten in Nederland goedkoop kunnen worden gekocht. 50PLUS vindt onderdrukking niet acceptabel en vindt het niet passend dat de provincie een relatie met dit land onderhoudt. Haar fractie wil die relatie beëindigen.

De heer Kocken wil een opmerking maken over de agendering van dit agendapunt, nl. evaluatie China beleid. Dat is een wat te grote broek van deze provincie met 1,3 miljoen inwoners. Beter is het dit punt aan te duiden als de evaluatie van een vriendschapsband. De VVD las de evaluatie en kijkt terug op een zeer goede expertbijeenkomst begin van dit jaar. De VVD heeft geen behoefte aan meer papier. Wanneer de provincie de boodschap in China beter over het voetlicht zal brengen, dan kan de provincie beter in eigen kracht investeren. Daar heeft China meer oog voor, dan voor papieren. Belangrijk is het de bedrijventerreinen in de provincie Utrecht op orde te hebben, zodat bedrijven die zaken doen met China, daadwerkelijk de ruimte krijgen om uit te breiden. Belangrijk is het voorts te investeringen in de samenwerking tussen Nederland en Nord-Rein-Westfalen en Vlaanderen, zodat er een krachtige regio gaat ontstaan.

Kijkend naar de opties die door GS worden genoemd, kiest zijn fractie vooralsnog voor optie 3.

De heer Boswijk deelt mede dat het CDA al een paar jaar worstelt met de vriendschapsband met China. Het is een goede zaak dat er met dit college een open gesprek kan worden gevoerd. Mensenrechten en duurzaamheid zijn waarden van de provincie Utrecht maar die staan op gespannen voet met die van China. Het CDA noemt voorts het ongelijke speelveld tussen de Nederlandse en Europese maakindustrie. Ook dat is een zorgpunt. Het CDA worstelt met verschillende punten. Wil Nederland invloed hebben op het leven van Chinezen, dan is het verstandig de relatie in stand te houden: het CDA worstelt er wel mee hoe dat moet worden vormgegeven. Vooralsnog gaat de voorkeur van het CDA uit naar optie 4.

De heer V.d. Dikkenberg memoreert dat de heer Boswijk aangaf dat, wil de provincie nog wat invloed hebben in China, de vriendschapsrelatie in stand moet blijven. Herkent de heer Boswijk ook de geuite signalen van de ondernemers tijdens de kennissessie? Zij vinden met name de leveringszekerheid, arbeidsomstandigheden en de betrouwbaarheid belangrijk. Nu organiseert de provincie notabene handelsmissies naar China. Worden de Chinezen daardoor juist dieper in een systeem geduwd dat men eigenlijk niet wil?

De heer Boswijk erkent het geschetste dilemma. Hoewel dat misschien ook van hem wel een wens is, is het niet reëel helemaal los van China te komen, temeer daar diverse bedrijven van China afhankelijk zijn. Het CDA heeft voorkeur voor optie 4, dat wil zeggen doorgaan met de relatie, maar wel met de nodige aanpassingen. Ter zake verwijst hij ook naar de bijdrage van de heer Van Oort over de ILO. Dat is heel goed om te bekijken, maar dan op grotere schaal, idealiter op Europese schaal. Europa heeft 500 miljoen inwoners en zij kunnen impact hebben op China, wanneer er gezamenlijk wordt opgetrokken. Wanneer de provincie nu de band doorsnijdt, verandert er voor de mensen in China helemaal niets. Het is goed de relatie te behouden, maar dan wel onder strenge voorwaarden. Tegelijkertijd moet de provincie serieus aan de gang gaan met de Europese partners, bv. Duitse provincies of Belgische provincies. Het zou dan goed zijn gezamenlijk op te trekken, mogelijk kan dat optie 5 worden.

De heer Van Oort vraagt zich af of er wel iets van de vriendschapsrelatie zal overblijven, wanneer daar strenge voorwaarden aan worden gekoppeld. Hij krijgt niet de indruk dat de Chinese overheid zit te wachten op commentaar vanuit Europa.

De heer Boswijk zou het vervelend vinden wanneer de provincie zelf de samenwerking zou beëindigen maar eerlijkheidshalve is dat dan meer een probleem van China dan van de provincie Utrecht. Hij is van mening dat de provincie hier scherp moet ingaan. Om meer impact te hebben moet de samenwerking worden opgeschaald, dus niet alleen maar de provincie Utrecht. Wanneer dat goed en breed wordt georganiseerd, zal China waarschijnlijk wel inzien dat ze door de tijd worden ingehaald en dat aanpassing nodig is. Hij vindt dat het proberen waard. Het beëindigen van de relatie met Guangdong kan altijd nog. Over twee jaar kan de relatie opnieuw worden geëvalueerd en wanneer er geen vooruitgang is, kan er alsnog een besluit worden genomen. Eerst pleit hij voor voornoemde tussenstap.

De heer Eggermont vraagt of het CDA het met de SP eens is dat Nederland zich ook aan de internationale afspraken en verdragen (de internationale arbeidsovereenkomst 98 die betrekking heeft op de onafhankelijkheid van vakbonden) moet houden, wanneer met China gesprekken over het ILO worden gestart. Op voornoemde afspraken wordt er in Nederland niet gehandhaafd.

De heer Boswijk heeft daar niet echt kijk op. Het lijkt hem wel logisch dat vakbonden onafhankelijk moeten zijn. Overigens betwijfelt hij of vakbonden wel echt onafhankelijk zijn.

De heer Dercksen vindt de naïviteit in deze discussie bijna onverdraaglijk. Waar heeft 25 jaar lang praten door de provincie Utrecht, Nederland en de EU met China toe geleid? Zijn antwoord is: tot de ellende die er nu in China is. Waarom willen andere fracties dat niet zien?

De heer Boswijk is het ermee eens dat de hoop, 25 jaar geleden, dat China zich zou gaan hervormen naar onze maatstaven, de bodem is in geslagen. Tegelijkertijd is de realiteit wel dat de levensomstandigheden in China in de afgelopen 25 jaar enorm zijn verbeterd, maar hij is het met de heer Dercksen eens dat niet alle doelen die de provincie voor ogen had zijn gehaald. Toch wil hij het graag nog een keer goed proberen.

De heer Dercksen wijst op de Chinese Communistische Partij: die laat zich aan niets gelegen liggen. Het gaat hier bepaald "niet over de schaakvereniging op de hoek van de straat".

De heer Boswijk pleit er om die reden voor dat Europa gezamenlijk moet optrekken. Het gaat om 500 miljoen welvarende mensen die het nodige in de pap te brokkelen hebben.

Mevrouw Bittich begrijpt dat de VVD en het CDA het gesprek met China open willen houden. H.i. gaat het om mensenrechtenschending, bv. als het gaat om arbeidsomstandigheden. Voorts is de situatie rond de Oeigoeren, de concentratiekampen en de vervolging van christenen zeer ernstig.

Zij vraagt het CDA welke invloed ondernemers tijdens een handelsmissie mogelijk in Guangdong kunnen hebben. Welk gesprek moet er open worden gehouden?

De heer Boswijk vraagt zich af welke invloed het heeft wanneer de provincie Utrecht zich van China afwendt. Is dan de verwachting dat China zijn gedrag gaat aanpassen? Die kans is zeer klein. Beter is het om het gesprek open te houden. Hij gelooft niet dat Utrecht het verschil gaat maken en daarom pleit hij ervoor om gezamenlijk met andere provincies op te trekken, het liefst in Europees verband.

Mevrouw Bittich begrijpt dat ook de heer Boswijk niet echt gelooft dat de provincie Utrecht in China het verschil kan maken. Zij gelooft niet dat China zal opschrikken wanneer Utrecht zou beslissen de vriendschapsbanden te verbreken. Het gaat erom waar Utrecht zelf voor wil staan, welke waarden houdt de provincie hoog en wil de provincie een vriendschapsband met een land als China. Haar antwoord daarop is: nee.

De heer Van Oort vraagt zich evenals het CDA af wie de provincie Utrecht in dit verband nu eigenlijk is. Dit zou een rijkstaak moeten zijn maar het rijk heeft de vriendschapsrelatie gedecentraliseerd. Omgekeerd zoekt China gericht contact met regio's en steden. De vraag is of de provincie wel een relatie zou willen

hebben met China, waar mensenrechten worden geschonden. Voorbeelden zijn de arbeidsvoorwaarden, democratie, de Oeigoeren waar een vorm van genocide lijkt plaats te vinden. Er zijn twee invalshoeken: wat is de invloed van Utrecht op China? De provincie zal daar geen ijzer met handen kunnen breken. Omgekeerd is de vraag wat de invloed van China is richting de provincie Utrecht.

Zijn dit vrienden van de provincie Utrecht? De ChristenUnie vindt dat dat niet het geval zou moeten zijn. Zijn fractie wil het liefst de relatie met China verbreken.

De heer Kocken begrijpt van de heer Van Oort dat andere landen geen vrienden kunnen zijn, omdat zij andere praktijken hanteren en andere dingen doen dan in Europa gebruikelijk is. Hoe ver gaat dat? Hij herinnert aan een debat over de relatie en de inzet van de provincie Utrecht ten opzichte van de EU. Toen was de ChristenUnie zeer positief over de EU en de Europese Unie. Echter, in de EU zijn landen vertegenwoordigd waar hij als liberaal mogelijk ook niet mee geassocieerd wil worden, maar daarin wordt toch samen een weg gezocht.

De heer Van Oort vindt dat er in dat voorbeeld sprake is van een grootmaat verschil. In de Europese Unie hebben regeringen zitting waarmee de ChristenUnie zich niet zou willen associëren maar er is in de EU een verdrag geldig waarmee de mensenrechten redelijk gewaarborgd worden. Hij heeft niet de indruk dat er in de EU in enig land genocide plaatsvindt. Dat alles is van een andere orde dan China. De regeringen die de toetredingsverdragen tot de EU hebben getekend, wilden een samenleving opbouwen die aan allerlei eisen voldoet die in Europa worden gesteld. Dat gaat de ene keer beter dan de andere keer. Hij is het met de heer Eggermont eens dat er in Nederland ook zaken te verbeteren zijn. Echter, dat is van een andere orde dan bv. mensen het recht op voortplanting ontnemen en mensen in kampen opsluiten. Gelukkig komt dat in Europa niet voor.

De heer Kocken begrijpt dat de heer Van Oort naar verdragen verwijst, maar de praktijk wil daar nog wel eens van afwijken. Wat is het belangrijkste: wat er op papier staat of wat er feitelijk gebeurt?

De heer Van Oort wijst erop dat dagelijks op de TV zichtbaar is dat er in China mensen in kampen worden opgesloten. Er zijn getuigenissen van mensen die onvruchtbaar gemaakt zijn door hun overheid. Dat alles is van een andere orde dan de gang van zaken in bv. Polen of Hongarije.

De heer Dercksen vraagt welke landen de heer Kocken bedoelde met landen binnen de EU die hij wil vergelijken met de martelende communisten in Hongkong of hun omgang met de Oeigoeren. De Chinezen roven Afrika leeg en kopen Westerse politici om. Welk EU land lijkt daar dan op?

De heer Kocken heeft die vergelijking zo niet gemaakt. Hij heeft de heer Van Oort gevraagd bij welke landen hij de grens trekt. De heer Van Oort noemde twee landen die spreker zelf ook in gedachten had. Daar gebeuren ook zaken die hij als liberaal niet wil.

De heer Van Oort begrijpt in de eerdere bijdrage van de VVD dat er vooral sprake is van een economische afweging. In hoeverre wordt dan de humanitaire kant van het verhaal meegewogen?

De heer Kocken heeft zich in zijn bijdrage vooral gericht op de vraag welk middel het meest effectief is om de boodschap in China over te brengen. Z.i. zal een economische benadering meer aanslaan dan convenanten. Dat is ook in de bijeenkomst in januari aan de orde gekomen en wordt ook in de evaluatie genoemd. Beter is het economisch interessant te zijn voor de Chinezen, omdat ze eerder naar euro's luisteren dan naar teksten.

De heer Van Oort stelt daarbij de vraag wat volgens de Nederlandse inlichtingendiensten het doel is van de Chinese economische politiek. In regeringsstukken staat dat China autarkisch voor zichzelf wil zorgen. China is niet in de provincie Utrecht geïnteresseerd, alleen maar in de technologie om het uiteindelijk zelf te kunnen. De handelsrelatie met de provincie gaat China niet om euro's verdienen maar gaat om zelf te

kunnen produceren. Lukt dat, dan wordt de muur wel twee keer zo hoog gemaakt en wordt er afscheid van Europa genomen.

De heer Boswijk vraagt naar de voorkeur van de ChristenUnie wat betreft optie 1, stopzetten, of optie 2, in slaap brengen. Het CDA geeft voorkeur voor optie 2.

De heer Van Oort vindt dit een semantische kwestie. Het gaat erom dat de ChristenUnie niets te maken wil hebben met een Chinese regering en een communistische partij China, gelet op hun handelswijze van dit moment. Hij zegt niet dat de ChristenUnie niets met Chinezen of met China te maken wil hebben: met deze overheden wil zijn fractie geen zaken doen.

De heer Bart hoort de heer Kocken spreken over de economie, echter, daar gaat het hier niet alleen om. Economie is sterk met politiek verweven. In de economische benadering doen zich misstanden voor, vrijwel in alle Chinese sectoren worden arbeidsrechten en mensenrechten geschonden. Desondanks wil de VVD op dezelfde voet doorgaan. Hij vindt dat bizar en naïef. Op z'n minst moet de provincie willen bijsturen, kijkend naar de convenanten die betrekking hebben op de economische sector. Het gaat hier om maatschappelijk verantwoord ondernemen.

De heer Kocken ziet geen verschil tussen optie 3 en 4, afgezien van extra papier.

Mevrouw Bittich hoort de heer Kocken zeggen dat het doorzetten van de relatie leidt tot meer economische invloed. Zij wijst erop dat de VVD in Nieuwegein een motie heeft ingediend om de vriendschapsband met een Poolse stad te verbreken, h.i. ook terecht, door de LHBTI vrije zone die was ingesteld.

Was dat dan onterecht?

De heer Kocken wijst erop dat het hier gaat om een vriendschapsrelatie met China en om de vraag hoe er met handelsmissies wordt omgegaan. Hij wil zich tot dat onderwerp beperken.

De heer Van Oort verwijst naar actuele maatschappelijke discussies die gevoerd worden. Zo is er in Rotterdam een mooi boekje over het slavernijverleden uitgekomen. Dat slavernijverleden wordt breed veroordeeld. Echter, wij dienen ook naar ons zelf te kijken. Hoe gaan de mensen over een x aantal jaren ons beoordelen? De ChristenUnie vindt de praktijken in China minstens zo erg. Nu kan de provincie verantwoordelijkheid nemen. Om die reden moet niet met de relatie met China worden doorgegaan.

De heer De Droog memoreert dat de provincie en Utrechtse bedrijven een relatie hebben met Guangdong.

De bedrijven hebben ook een relatie met de volksrepubliek China. Achter alles wat met Guangdong te maken heeft, zit de volksrepubliek. D66 maakt zich ook zorgen over alle geluiden over mensenrechten, milieu en al het andere dat zojuist werd genoemd. D66 is voorstander van variant 4, maar dan wel onder voorwaarden. D66 wil geen papierwinkel. De provincie doet zaken met Guangdong die deel uitmaakt van een republiek waar zaken gebeuren waar D66 niet blij mee is. Het is zaak dat de provincie scherpe eisen stelt aan de relatie. Zijn er relaties met bedrijven in Guangdong, dan hebben die waarschijnlijk een keten die ver de republiek ingaat. Het is goed een ketenverantwoordelijkheid te benoemen en te verlangen dat de eisen worden nageleefd. Het is belangrijk dat de maatstaven, die de provincie belangrijk vindt, ook daar kunnen worden gecontroleerd. Spreker vindt dat een belangrijk uitgangspunt voor de relatie met China.

De heer Eggermont noemt de inbreng van de heer De Droog terecht, echter, GroenLinks gaf aan dat afspraken en convenanten soms een wassen neus zijn. Wat vindt D66 van het voorstel van de SP om vakorganisaties en mensenrechtenorganisaties mee te nemen in de handelsmissies, zodat zij internationale relaties kunnen bevorderen?

De heer De Droog steunt dat voorstel van de SP. Er is sprake van een vriendschapsband en dan gaat het ook om solidariteit met de inwoners van Guangdong en niet alleen om handel.

De VVD en het CDA bepleiten een bredere insteek, dus niet alleen van de provincie Utrecht. Samenwerking is nodig om impact te kunnen hebben. China heeft een strategie om lagere overheden te benaderen. Inderdaad is het belangrijk om met anderen impact te hebben en publieke waarden mee te geven. D66 heeft dan ook voorkeur voor variant 4, maar dan wel in striktere vorm. Hij wil minder papierwinkel maar meer daadkracht.

De heer Dercksen begrijpt dat de heer De Droog solidair wil zijn met inwoners van Guangdong. Wie bedoelt hij? De gemartelde mensen in Hongkong, de Oeigoeren of de Taiwanese die elke dag voor een inval vrezen? Met wie is hij solidair en wat levert het op?

De heer De Droog erkent dat er aan de andere kant van de wereld mensen zijn, die lijden onder een regime dat tegengesteld is aan Europese waarden. Echter, wanneer de provincie Utrecht zich daaraan onttrekt, heeft dat geen enkele zin. Solidariteit betekent in dit geval inzet om de situatie daar te verbeteren.

De heer Dercksen noemt dergelijke solidariteit gratis.

De heer De Droog vindt solidariteit gratis wanneer de provincie Utrecht er niets meer aan wil doen. Zolang er met China een relatie is, bestaat de mogelijkheid om aan kruisbestuiving te doen. Hij vindt het idee van de SP heel goed.

De heer Talhaoui vraagt of de provincie zich alleen maar kan onttrekken als er geen vriendschapsband is met China. Maakt het hebben van een vriendschapsrelatie in die zin iets uit?

De heer De Droog meent dat het actief onttrekken aan een vriendschapsrelatie een actieve daad is. De handelsrelatie is er nu en z.i. is het belangrijk te kijken wat er kan worden gedaan. Utrecht is een open provincie, ook voor internationale handel.

De heer Talhaoui wijst erop dat Utrecht een handelsrelatie onderhoudt met Guangdong. Wordt die handelsrelatie verbroken, wordt dan ook de vriendschapsband verbroken?

De heer De Droog merkt op dat die relatie al lange tijd bestaat en daar bestaan bepaalde verwachtingen over. Er doen zich ook mooie ontwikkelingen voor in Guangdong maar er zijn ook zaken waar hij absoluut niet blij van wordt. Hij hoopt dat Utrecht, vanuit de bestaande relatie, nog enigszins invloed kan uitoefenen. Dat krijgt meer impact wanneer Utrecht breder optrekt dan alleen.

De heer Van Oort vraagt hoeveel handel er zal overblijven, wanneer China getoetst wordt op de waarden en normen van de Europese Unie. Hoe komt Utrecht überhaupt met zo'n verhaal nog aan tafel?

De heer De Droog vraagt of handel het enige is waar het om zou moeten gaan. Er is sprake van een volwaardige handelspartner die ook economisch goed weet mee te spelen. Waarom zouden andere vragen dan niet op tafel kunnen worden gelegd? Z.i. is de samenwerking nu zodanig, dat er wel degelijk een stevig gesprek kan worden gevoerd. Mocht blijken dat er een grote breuk ontstaat tussen waarden, dan heeft Utrecht alle redenen om de samenwerking te verbreken.

De heer Van Oort prijst de heer De Droog om zijn optimisme. Echter, de realiteit is dat Utrecht al jaren bezig is met dergelijke geluiden, dit onder verwijzing naar "de dominee en de handelaar". De ChristenUnie vindt dat het om andere dingen gaat dan alleen om economie en handel. Het gaat om waarden en die maken het moeilijk om met de Chinese overheid om te gaan.

De heer Potjer heeft de informatie met interesse doorgelezen, ook over de laatste handelsmissie. Spreker heeft familie in China wonen en volgt de ontwikkelingen op de voet. Een vraag blijft steeds terugkomen, nl. wil de provincie Utrecht wel vrienden zijn met een Chinese provincie? Waar moet een land aan voldoen om van een vriendschap te kunnen spreken? Zijn er standaarden waar aan moet worden voldaan? Kan er dan een grens worden overschreden? Wat FvD betreft is dat aan de orde, nu Oeigoeren in kampen worden gestopt om te zorgen dat ze van hun religie afstappen en zich niet meer kunnen voortplanten door middel van gedwongen abortus en sterilisatie. Zo'n land is een stap te ver gegaan. Dan hoeft er niet meer gesproken te worden over ketens en duurzaamheid.

De heer De Droog vraagt aan welke variant FvD de voorkeur geeft.

De heer Potjer laat weten dat FvD de vriendschapsband wil verbreken. Het is een illusie te veronderstellen dat Utrecht met zijn handelsmissie invloed in China kan uitoefenen op bv. de situatie in Hongkong en in Taiwan. Zijn vraag is of PS het kunnen verantwoorden om vrienden te zijn met zo'n regime. Zelf denkt hij van niet.

De heer Bart memoreert dat GroenLinks eerder vragen over dit onderwerp heeft gesteld. Men leeft in een steeds nauwer met elkaar verbonden wereld. Dat betekent dat de provincie zijn ogen niet kan sluiten voor de rest van de wereld. Mondiale vraagstukken als klimaatverandering, de universele rechten van de mens en welvaartsvraagstukken kunnen niet worden genegeerd. De provincie Utrecht heeft de taak pal te staan voor menselijke waardigheid en het voortbestaan van biodiversiteit en andere diersoorten overal ter wereld. De vriendschapsband met China valt alleen te zien in het licht van die mondiale vraagstukken. De ogen sluiten, een muur om ons heen bouwen lost niets op, maar laat degenen in de steek waarmee de provincie een vriendschapsband zou willen hebben, nl. de vele miljoenen inwoners van de provincie Guangdong waar Utrecht al 25 jaar mee verbonden is. GroenLinks waardeert de uitgebreide evaluatie van deze vriendschapsband die een goede basis is voor PS om verder te praten. PS zijn tegen mensenrechtenschendingen; dat staat hier niet ter discussie. De vraag is wel hoe Utrecht een positief effect kan hebben, ook in China.

De heer V.d. Dikkenberg begrijpt van de heer Bart dat Utrecht een vriendschapsverdrag heeft met specifiek de inwoners van de provincie Guangdong. De vraag is of die inwoners daar wel van doordrongen zijn.

De heer Bart vindt dat lastig te zeggen. Utrechtse partijen drijven handel met Chinese bedrijven en zij zijn zich wel bewust van de vriendschapsband maar niet de hele provincie Guangdong zal daarvan op de hoogte zijn. De vraag is nu welke invloed PS kunnen hebben en zo wil hij de vriendschapsband interpreteren.

Mevrouw Hoek wijst erop dat Utrecht de Chinese mensen, die in kampen zitten, ondanks dat vriendschapsverdrag niet kan bereiken. Het is niet mogelijk hun situatie te verbeteren.

De heer Bart is dat met mevrouw Hoek eens. De vraag is dan hoe men kan bereiken dat de provincie wél een positieve impact heeft op het leven van die mensen. Dat kan niet door de kop in het zand te steken en door unilateraal een vriendschapsband te verbreken. Dan heeft de provincie totaal geen invloed meer. De vriendschapsband van 25 jaar biedt wellicht mogelijkheden voor een positieve impact. Dat is volgens GroenLinks het belangrijkste. GS merken terecht op dat sommige zaken alleen mogelijk zijn in samenwerking met andere partijen, zoals de nationale overheid, andere gemeenten en provincies met relaties in China. Hij mist in het antwoord van GS of er actief wordt gevraagd om onafhankelijk toezicht op de relaties met China. Dat hoort bij optie 4: een andere aanpak dan nu is noodzakelijk. Gaat de provincie actief vragen om samenwerking met andere partijen? Zo niet, dan is optie 4 veel te zwak.

De heer Van Oort vraagt hoe de heer Bart concreet ziet dat de provincie positieve invloed in China gaat uitoefenen.

De heer Bart verwijst naar optie 4, de relatie met China op andere wijze inzetten. Daar is zeker wat voor te zeggen maar dan moet er wel onafhankelijk toezicht komen op de naleving van het convenant. Hij vond de suggestie van de SP erg interessant, nl. vakbonden en mensenrechtenorganisaties een betere rol geven in de handelsmissies van de provincie Utrecht. Hij zou de bezoeken aan China ook niet meer "handelsmissies" willen noemen, omdat dit niet de kern weergeeft. Het gaat bv. ook om meer aandacht voor de uitwisseling tussen scholen. Dat blijkt een positieve impact te hebben op kinderen daar en jongeren hier. Daarmee krijgen zij de bevestiging van het belang van Europese waarden.

De heer Talhaoui vraagt hoe de actuele invloed van Utrecht in China er nu uitziet. Waar baseert de heer Bart zich op dat Utrecht invloed heeft op China?

De heer Bart antwoordt dat Utrecht al 25 jaar een vriendschapsband heeft met Guangdong. Dat betekent dat Utrecht het gesprek kan aangaan, dat Utrecht een partner kan zijn voor bedrijven en bedrijven kan verplichten hun verantwoordelijkheid te nemen. Die optie is er niet wanneer de vriendschapsband unilateraal wordt verbroken. Dan gaan bedrijven zonder Utrecht naar China, zonder controle of zij zich houden aan ketenverantwoordelijkheid en aan de minimaal noodzakelijke maatregelen. Tegelijkertijd zal China doorgaan met beïnvloeding richting Europa. Daar moet tegenwicht aan worden geboden.

GroenLinks vindt het belangrijk dat het convenant geen wassen neus is. Hij vindt het vreemd dat de VVD dat als papier betitelt. In een situatie waar het om mensenlevens gaat, geldt het verzorgingsprincipe. Dat betekent dat Utrecht niet op dezelfde wijze zou moeten doorgaan. Spreker betitelt dat als de kop in het zand steken. Het is een verkeerde benadering om euro's eerst te stellen en mensenrechten op de tweede plaats. Strategische autonomie staat door Corona hoog op de politieke agenda en leveringszekerheid is belangrijk, maar zeker niet belangrijker dan mensenlevens. De provincie Utrecht is klein maar moet zich niet kleiner maken dan ze is. Door de band van 25 jaar kan Utrecht impact hebben op Guangdong, zeker als dit wordt uitgedragen richting het rijk, Europa en andere vriendschapsbanden. De provincie Utrecht kan een goed voorbeeld zijn dat door anderen wordt gevolgd.

De heer Kocken geeft aan dat er, als gevolg van de handelsrelatie, een ingang in China is, zoals ook Amnesty International aangaf. Wat moet hij, behalve het convenant, in optie 4 meer zien dan wat nu al praktijk is?

De heer Bart onderkent dat Utrecht, als gevolg van de vriendschapsband, iets kan toevoegen. Wanneer Utrecht daar gesprekken aangaat met de Communistische partij, zal hun wereldbeeld niet veranderen. Op die impact doelde hij niet. Wel kan Utrecht impact hebben door te zorgen dat Nederlandse bedrijven geen mensenrechtenschendingen of milieuverontreiniging in hun keten hebben; die bedrijven moeten daarvoor verantwoordelijkheid nemen. Het is zaak dat dergelijke afspraken die in een convenant zijn vastgelegd, strikt worden nageleefd. Wordt de vriendschapsband niet op andere wijze ingevuld, dan neigt GroenLinks naar optie 1 of optie 2.

De heer Kocken bevestigt dat GroenLinks en de VVD het vertrekpunt delen dat er in ieder geval een vriendschapsrelatie/handelsrelatie nodig is om onderwerpen aan de orde te stellen. Wat kan Utrecht effectief binnen zo'n missie bereiken? Dat is breder dan de heer Bart aangaf. Goed is het om met ondernemersverenigingen informatie te delen waar ondernemers alert op moeten zijn bij het zaken doen met China en andere landen. De meeste ondernemers willen naar zijn overtuiging niet aan onmenselijke praktijken meewerken.

De heer Bart verwijst naar een interview met Sigrid Kaag in het NRC die zei dat ze alleen maar bedrijven kent die zich bezighouden met klimaat en het betalen van een eerlijk loon. Zou dat het geval zijn, dan was een convenant niet nodig en hoefde deze discussie niet te worden gevoerd. Hij gelooft dat er veel (IMKB)

bedrijven zijn die op een goede manier willen omgaan met mensenrechten, arbeidsomstandigheden en klimaatveranderingen en milieu. Maar dat zijn niet alle bedrijven. Met een convenant worden bedrijven, die zich niet aan de afspraken willen houden, gedwongen op dat zelfde niveau te gaan opereren. Zo ontstaat er geen oneerlijke concurrentie over de rug van mensenrechten. Dat is nu wel het geval. De provincie moet daar, op grond van de vriendschapsbanden, een positieve impact op proberen te hebben.

De heer Van Oort stelt de vraag aan de VVD wat er gaat veranderen: wat is er de afgelopen jaren gebeurd in de relatie met China? Hij ziet daar niets in wat ten goede is gekeerd.

De heer Kocken verwijst naar Amnesty International die tijdens de sessie in januari benadrukte dat het belangrijk is dat Utrecht vasthoudt aan de relatie met China.

De heer Dercksen wijst de heer Bart erop dat de ketenaansprakelijkheid in Nederland goed geregeld is. Daar is geen vriendschapsband voor nodig.

De heer Bart merkt op dat er in juli een studie naar buiten is gekomen waaruit blijkt dat de ketenverantwoordelijkheid op dit moment niet goed wordt nageleefd. Daarom ligt er een initiatiefnota bij de Tweede Kamer, om de ketenverantwoordelijkheid beter te organiseren. Dat is nu nog niet het geval.

De heer Dercksen wijst erop dat de EU richtlijn ketenaansprakelijkheid is aangenomen toen hij deel uitmaakte van de Eerste Kamer. Die is al in werking getreden, mogelijk niet optimaal, maar een vriendschapsband tussen Utrecht en China zal dat niet beïnvloeden.

Mevrouw Bittich vindt het opvallend dat de mensenrechten in de stukken nu als side note genoteerd worden. Het gaat alleen maar over voornemens om daarover eventueel het gesprek aan te gaan. Zij wil duidelijk onderscheid maken tussen verschillende soorten mensenrechtenschendingen. Het gaat om schending van arbeidsomstandigheden en om schending van mensenrechten, de genocide op de Oeigoeren. Daar houdt zij uitsluitend de Chinese overheid voor verantwoordelijk en niet de ondernemers die participeren in de handelsmissie.

Optie 4 gaat uit van het doorgaan van de vriendschapsrelatie maar wel in een andere vorm, bv. het bespreekbaar maken van mensenrechten. Zij heeft niet het vertrouwen dat er dienaangaande harde criteria gesteld durven te worden door de provincie Utrecht. Zij krijgt het gevoel dat de handelsmissie op 1 staat en de mensenrechten op plaats 2. Wat betreft optie 4 moet er een toezegging komen dat er zeer harde criteria worden gesteld en dat er onafhankelijk toezicht komt. Zij vreest dat dat niet gaat gebeuren en daarom ziet zij optie 4 niet zitten.

De heer De Droog vraagt wat mevrouw Bittich nodig vindt om toch te kiezen voor optie 4.

Mevrouw Bittich gaat ervan uit dat er in Guangdong ook goede inwoners wonen. Een minimale voorwaarde voor haar is dat de andere partij zich uitspreekt tegen de kwestie met de Oeigoeren en de arbeidsomstandigheden op orde heeft, voordat er een relatie met een organisatie/school/bedrijf wordt aangegaan. Dat moet door een onafhankelijke partij worden gecontroleerd. Zo kan Utrecht met een goed geweten een relatie aangaan met een Chinese organisatie. Dat is voor haar minimaal nodig, echter, zij ziet dat niet gebeuren. Het lijkt er namelijk op dat de economische belangen van de handelsmissies voorgaan op mensenrechten.

De heer Van Oort vraagt of mevrouw Bittich het realistisch vindt dat, wanneer Utrecht naar China gaat, er aan Chinese relaties wordt gevraagd te verklaren dat zij het niet eens zijn met het beleid van de Communistische Partij wat betreft de Oeigoeren.

Mevrouw Bittich antwoordt dat zij dat niet ziet gebeuren. Dat hield haar betoog ook in en om die reden kan zij met optie 4 niet uit de voeten.

De heer Eggermont wijst op de mogelijkheid van optie 4+, waarbij nog scherper de mensenrechtenorganisaties en de vakbonden in positie worden gebracht en een ondersteunende rol krijgen in de bezoeken aan China. Hoe kijkt mevrouw Bittich tegen zo'n vriendschapsverband aan? Is dat een weg die zij kan bewandelen?

Mevrouw Bittich vindt dat een sympathiek idee maar dan komt zij wel terug op de vraag van de heer Van Oort dat het niet realistisch is dat er dan nog een vriendschapsband zal overblijven. Het is heel nuttig de vakorganisaties te laten participeren, als het gaat om de arbeidsomstandigheden in China. Echter, het grote punt is dat er onder deze overheid een grootschalige genocide plaatsvindt met 1 miljoen Oeigoeren in concentratiekampen. Daar kan zij niet aan voorbij gaan.

Zij zou Nieuwegein willen navolgen toen naar buiten kwam dat hun zusterstad een LHBTI vrije zone had ingesteld en besloten werd de vriendschapsband te verbreken.

Zij komt uit op optie 1.

De heer De Droog memoreert dat er een vriendschapsband is met de provincie Guangdong. Dat is één van de regio's waar het economisch beter gaat en waar de mensen het beter hebben dan elders in China. Hoe kijkt mevrouw Bittich aan tegen het handelen van de provincie Guangdong?

Mevrouw Bittich noemt aan de ene kant de arbeidsomstandigheden en aan de andere kant de mensenrechten, met name van de Oeigoeren. Arbeidsomstandigheden is één onderdeel van de criteria maar laat het andere links liggen. H. is de fase aangebroken dat de provincie zegt: wie zijn wij, wat zijn onze waarden en past ons DNA nog wel bij een vriendschapsband met een provincie uit China.

De heer Boswijk komt terug op de vraag hoe Utrecht zich verbonden voelt met een regio die er andere normen en waarden op na houdt. Als dat het uitgangspunt is, kan Nederland met vele landen geen relatie meer onderhouden. Zo was er in Turkije 100 jaar geleden een genocide maar dat wordt nog steeds ontkend. Opnieuw worden er weer groepen onderdrukt en worden daar kerken onteigend. Wat vindt mevrouw Bittich daar dan van?

Mevrouw Bittich noemt het een feit dat Utrecht een vrijwillige vriendschapsband heeft met een provincie in China, waarvan Utrecht vrijwillig zegt deze te willen onderhouden, gezien de economische belangen. Dat is een keuze en dus van een andere orde.

De heer Talhaoui noemt China een belangrijke economische speler in de wereld. De PvdA hecht aan een sterke economische groei en aan werkgelegenheid. Als handelspartner blijft China voor Nederland belangrijk, echter, China houdt zich niet aan mensenrechtenverdragen. Volgens Amnesty worden deze massaal geschonden. Ondanks de vriendschapsband van 25 jaar en veel pogingen, nationaal en internationaal, gaat het alleen maar slechter met de mensenrechten. Amnesty spreekt van opsluiting van een miljoen Oeigoeren zonder enige vorm van proces, staatscensuur, verplichte tewerkstelling in fabrieken enz. De PvdA vindt het voorstel van het college ronduit zwak, vooral optie 4. Het eenzijdig tekenen van een convenant lijkt zijn fractie weinig effectief. Vorig jaar heeft de PvdA met grote tegenzin ingestemd met de handelsmissie naar China in de hoop en verwachting dat er wellicht wat tastbare resultaten zouden worden bereikt. Echter, op 22 januari bleek dat de mensenrechtenkwestie niet of nauwelijks onderwerp van gesprek is geweest. Het wordt tijd dat Utrecht een signaal afgeeft en een voorbeeld is voor andere overheden. Amnesty adviseerde de EU lidstaten in 2017 te stoppen met de zgn. EU China dialoog, die al jaren aan de gang is, omdat deze volgens Amnesty niet heeft geleid tot mensenrechtenverbetering. Dat klopt want China heeft het model dat economie belangrijker is dan mensenrechten. De PvdA stelt voor per direct te stoppen met deze vriendschapsband.

De heer Eggermont vraagt wat de heer PvdA van optie 4 vindt wanneer die optie wordt ingevuld met het beter in positie brengen van vakbeweging en mensenrechtenorganisaties.

De heer Talhaoui vindt niet dat het gaat om een arbeidsrechtelijk verhaal of iets dat met ketenverantwoordelijkheid beter kan worden geregeld. Het gaat hier om mensen die in kampen zijn opgesloten en dat overschrijdt alle grenzen die we kennen. De PvdA vindt dat er geen ruimte meer is om te kijken naar optie 4. De provincie moet zo snel mogelijk van deze vriendschapsband af omdat dit niet meer te verantwoorden is.

Mevrouw Keller constateert dat in de voorgaande bijdragen van fracties de dierenrechten niet zijn genoemd. Economische belangen wegen zwaarder dan dierenwelzijn en dierenrechten. In dit statenvoorstel lijkt het zelfs dat de economische belangen boven de mensenrechten worden gesteld. De provincie Utrecht moet dat niet willen. De PvdD wil dat in ieder geval niet en neigt naar optie 1, stopzetten van de vriendschapsrelatie.

Zij begrijpt dat GS de relatie met Guangdong wil voortzetten volgens optie 4, nl. met aanpassingen. Zien GS ruimte om ook dierenwelzijn en dierenrechten daarin mee te nemen?

De heer Dercksen meent dat er oneindige bezwaren zijn tegen de onvrijheid en onderdrukking in China. Mensen zijn totaal onvrij en moeten in fabrieken werken en dat doet hem denken aan de slavernij.

Eerder is al gesproken over de Oeigoeren. De macht van China is inmiddels zo groot dat de Islamitische wereld er niets meer van zegt. Zojuist werd ook gesproken over handelsverdragen met China, die door ambtenaren en politici in de Westerse wereld zijn opgesteld, mensen die nog nooit een baan hebben gehad. Hij verwijst naar de casus van de bussen in Overijssel met de export en importtarieven. Nederland trekt altijd aan het kortste hand. De handelsverdragen met China zijn altijd ten nadele van Nederland en de Nederlandse economie en werknemers. Chinese studenten doen in Nederland kennis op. Nederland moet daar niet aan meewerken. In Nederland moeten vooral Nederlandse studenten onderwijs genieten. Amerika heeft becijferd dat er aan intellectueel eigendom voor € 600 miljoen per jaar wordt gestolen. Dan is er ook nog de geopolitieke component, nl. Afrika dat door China wordt leeggeroofd. Daarnaast is China agressief in de Zuid Chinese zee. Iedereen weet dat maar dat gebeurt ook omdat de politici in de pocket zitten van de Chinese communistische partij. Ook in Australië zijn er politici door de Chinese communistische partij omgekocht. Zo doen ze dat in China. Voorts wijst de heer Dercksen op Corona: hoe is de WHO niet gemanipuleerd door China. Kortom, het gaat om een zeer lange lijst. Hij vindt het statenvoorstel en de bijdragen van de fracties buitengewoon naïef, zelfs aan domheid grenzende naïviteit. Utrecht onderhoudt al 25 jaar een relatie met China maar met die dialoog is nog nooit iets gebeurd. Dat gaat ook niet gebeuren. Wanneer Utrecht de relatie met Guangdong verbreekt, zal dat de Chinezen niets uitmaken. De vraag is: wat willen PS van Utrecht? Kunnen wij ons nog wel in de spiegel aankijken als we met opgestoken vinger de wereld rondgaan en oordelen hebben over Polen, Hongarije en Trump terwijl Utrecht een vriendschapsverdrag heeft met martelende communisten? De PVV vindt dat onbestaanbaar.

De heer V.d. Dikkenberg begrijpt dat er fracties zijn die menen dat er een vriendschapsband wordt onderhouden met bewoners of met de provincie Guangdong. Echter, dat is vriendschap met de communistische partij van China. De communistische partij gebruikt die vriendschap als window dressing. Het westen doet nog steeds handel en zegt verder weinig over de situatie in China want dat durft het westen eigenlijk niet want dan zijn ze de handel kwijt. De provincie Utrecht koestert dat, omdat er handel wordt gedreven en er handelsmissies kunnen worden ondernomen. Kijkend naar wat dat oplevert versus de kosten, levert dit economische belangen voor bedrijven op en gesprekken over mensenrechten, maar in praktische zin levert dat alles niets op. China wil niets met die input doen. Tegelijkertijd kost dit de provincie heel veel, nl. onze geloofwaardigheid, het actief wegstappen bij mensenrechtenschendingen en uitlevering aan spionagedoeleinden.

Kijkend naar de diepere, onderliggende beschouwingen, sorteert de SGP al snel voor op variant 1, nl. het stoppen met het vriendschapsverdrag of variant 2, het in slaap brengen van dat verdrag.

Het college van GS stelt voor mee te gaan met variant 4. De SGP heeft daar een uitermate slecht gevoel bij.

De voorzitter geeft gedeputeerde Strijk gelegenheid te reageren op de opmerkingen van de fracties.

Gedeputeerde Strijk heeft zojuist een duidelijke uitwisseling van argumenten gehoord om tot een standpunt te komen. Globaal onderkent hij dat er 21 zetels richting optie 1 gaan en 20 zetels richting een aangescherpte optie 4. Wat hem betreft wordt er in PS over dit voorstel gestemd.

Gevraagd werd of er verschil is tussen opties 3 en 4. GS beaamt dat. In het verleden werd deze vriendschapsrelatie ingevuld met het vormgeven van een economische missie. Met de motie, die vorig jaar september werd aangenomen, gaven PS spreker expliciet de opdracht mee aandacht te besteden aan de mensenrechten en dat is ook gedaan. Nu moet dat standaard onderwerp worden van de relatie en dat moet zo ook worden benoemd naar Guangdong, zodat bij iedere bijeenkomst op dat punt kan worden teruggekomen. Bij optie 4 wordt ook voorgesteld om eerst contact op te nemen met vakbonden en Amnesty om na te gaan of bepaalde casuïstiek in Guangdong moet worden aangestipt in het bestuurlijk overleg. Bedrijven die meegaan, worden verzocht een convenant te tekenen over de wijze waarop zij zaken met China gaan doen. Dat zijn aanscherpingen ten aanzien van het beleid in het verleden.

Fracties gaven aan dat dit wellicht nog scherper moet, nl. een plus bij het tekenen van het convenant; dat zou onafhankelijk moeten worden getoetst en er moet toezicht op de naleving daarvan worden gehouden. Zijn reflectie is dat, als er door ondernemers een dergelijk convenant wordt getekend, men in onze maatschappij partijen daarop kan aanspreken. Hij betwijfelt of dat een onafhankelijke toetsing moet zijn, dat is wel een zware maatregel voor mede-overheden. Zijn voorstel is na enkele jaren bij de bedrijven te evalueren hoe zij invulling hebben gegeven aan de afspraken tijdens de introductie bij bedrijven in China. Hij realiseert zich dat bedrijven, die contacten onderhouden met Amerikaanse of Europese bedrijven, dat heel goed zelf kunnen doen en daarbij geen gedeputeerde nodig hebben. Dat is privaat-privaat. Om in China zaken te doen is het relevant en belangrijk dat er ondersteuning vanuit de overheid komt. De provincie heeft daar een positie en dat betekent dat er rechtmatige vragen mogen worden gesteld.

De heer Bart beaamt dat er interesse is in optie 4 plus, echter, de gedeputeerde noemt maatregelen die nog veel te vrijblijvend zijn. Hij begrijpt dat er vragen aan bedrijven worden gesteld, maar ook dat bedrijven dat naast zich neer mogen leggen. Inderdaad hebben de bedrijven toegang in China, door de toegang via de provincie Utrecht. Z.i. mag daar iets voor worden teruggevraagd. Partijen moeten via een convenant worden verbonden aan het goed opnemen van mensenrechten. Ze moeten geen oneerlijke concurrentie krijgen van bedrijven die een convenant als een stukje papier zonder verder waarde behandelen. Er moet voor de bedrijven, die het convenant ondertekenen, een eerlijk speelveld zijn. Met onafhankelijk toezicht wordt dat mogelijk. GroenLinks vraagt of dat samen met andere partijen kan worden geregeld.

Mevrouw Bittich begrijpt dat GS op basis van een motie van PS de mensenrechten actiever bij de handelsmissies betrekken. Waarom gebeurt dat pas naar aanleiding van een motie? Waarom is dat niet zelf bij GS opgekomen? Ook zij krijgt uit de toelichting van de gedeputeerde bij de aanscherping van optie 4 een wat vrijblijvend idee. Kan het zijn dat bedrijven bezwaar gaan maken tegen hardere criteria en dan gaan afhaken?

De heer Eggermont vraagt de gedeputeerde in te gaan op het voorstel van de SP om mensenrechtenorganisaties en vakorganisaties een rol te geven bij de handelsmissies aan Guangdong en hen toegang te geven tot Chinese organisaties.

Gedeputeerde Strijk komt terug op de woorden van de heer Bart die de indruk had dat bedrijven het convenant naast zich kunnen neerleggen. Het convenant behelst, na de introductie van de bedrijven, voorwaarden die de provincie belangrijk vindt, bv. over arbeidsmarktomstandigheden. Partijen mogen elkaar op dat convenant aanspreken en elkaar aan de voorwaarden houden. Als hij iemand in de ogen kijkt, en iets belooft, dan is dat zo. Hij zal bedrijven daar op aanspreken. Hij is nog niet zo ver dat daarvoor een onafhankelijk toetsingsorgaan in het leven moet worden geroepen. Zijn voorstel is om na 2 of 3 jaar met bedrijven te evalueren hoe zij invulling hebben gegeven aan de afspraken uit het convenant bij de

introductie van bedrijven in China. Mocht blijken dat bedrijven zich niet aan de gemaakte afspraken uit het convenant hebben gehouden, dan zou er misschien moeten worden verzwamd.

Het is dus zeker niet zo dat bedrijven de gemaakte afspraken naast zich mogen neerleggen, immers, ze hebben met de provincie een convenant ondertekend.

De vraag van mevrouw Bittich kan de gedeputeerde niet goed beantwoorden. Zelf maakt hij pas 1,5 jaar deel uit van het college van GS. Wel weet hij dat in 2013 de accenten zijn gelegd in de relatie met China op de economische kant. PS hebben in 2019 aangegeven de China reizen te willen zien in het licht van de verslechtering van de mensenrechten in China. Dat is toen meegegeven. Dit onderwerp is daardoor scherper op de agenda komen te staan dan voorheen. GS stellen voor dat als standaard op te nemen bij optie 4.

De SP vraagt of vakbonden, evenals scholen en culturele instellingen, mee kunnen gaan op handelsmissies om contacten te zoeken en te onderhouden met partnerorganisaties. Daar is hij voorstander van. De missies hebben een economische kant maar hij wil dat graag breder zien.

Hij vindt optie 4 echt anders dan optie 3. Willen PS meer plus bij optie 4, dan is dat mogelijk. Dat zal dan moeten worden uitgewerkt, echter, de menskracht daarvoor is wel beperkt.

De heer De Droog komt terug op de oproep van de gedeputeerde om dit in breder Europees verband te bezien. D66 overweegt andere regio's in bredere zin uit te nodigen om samen op te trekken. Kan de gedeputeerde aangeven of dat een kansrijk voorstel is? Ook vraagt hij of andere fracties er voor voelen om samen op te trekken.

Gedeputeerde Strijk laat weten dat onderzocht kan worden of dat mogelijk is. Nogmaals geeft hij aan dat er voor dergelijke zaken, dus fundamentele aanscherping of meer toezicht, in de organisatie geen personele formatie beschikbaar is. Willen PS dat in gang zetten, dan zal hij een voorstel aan PS voorleggen hoe dat moet worden geregeld, vergezeld van een budget.

De heer Bart komt terug op zijn schriftelijke inbreng. GroenLinks vraagt nogmaals om onafhankelijk toezicht. Uit rapporten blijkt dat het slechts maken van afspraken niet voldoende is: dat blijft een wassen neus. De gedeputeerde is nog niet zo ver dat hij wil overgaan tot een onafhankelijk toezicht, echter, de mensen die dit onderzocht hebben zijn zo ver wel. Waarom wil de gedeputeerde daar niet in meegaan?

Gedeputeerde Strijk gaat ervan uit dat ook hij recht heeft op een eigen mening.

Wanneer er met bedrijven afspraken worden gemaakt, dan is zijn ervaring dat dit goed kan worden gehandhaafd. Hij heeft geen onafhankelijke toetsing nodig voor het waarmaken van afspraken die de provincie met bedrijven maakt. Wanneer PS het statenvoorstel overnemen met de toevoeging dat er verplicht een toezichthoudend orgaan moet worden opgericht, dan zal hij dat doen. Dat heeft dan wel financiële consequenties.

De PvdD vroeg of ook dierenrechten bij de missies kunnen worden betrokken. De SP vroeg of de vakorganisaties een positie kunnen krijgen in de missies. Hij wijst erop dat iedereen vrij is om bij een missie aan te sluiten. Het college kan dergelijke onderwerpen ook op de agenda zetten. Wel is het zo dat men kritisch moet zijn op het aantal boodschappen dat wordt afgegeven, om deze nog effectief te laten zijn. Naarmate er meer wordt gevraagd, is de kans groter dat niet alles beklifd. Wellicht moet ook die onderwerpen standaard op de bespreekagenda worden meegenomen. Dat is ook aan PS.

Na een inventarisatie constateert de voorzitter dat de meerderheid van de fracties van oordeel is dat er over dit statenvoorstel in de PS vergadering van 18 november a.s. een normaal debat kan worden gevoerd. Uitsluitend de PvdA en de ChristenUnie zijn voorstander van een groot debat.

2.2 Statenbrief vergoeding dubbele woonlasten gedeputeerde Strijk in het kader van 'rechtspositie decentrale politieke [ambtsdragers](#)'

De voorzitter deelt mede dat dit een apart agendapunt is. Omdat de commissie de statenbrief over het onderzoek naar de declaraties van GS pas gisterenmiddag heeft ontvangen, krijgt de commissie ruime gelegenheid hierover te beraadslagen.

De heer Eggermont deelt mede dat de SP verbaasd is over het feit dat iemand in staat is zoveel geld terug te storten. De SP kan zich dat niet voorstellen. Overigens is het geld inmiddels netjes teruggestort en voor de SP is dit geen punt van discussie.

Mevrouw Hoek noemt het erg vervelend dat dit is gebeurd. Kennelijk is er geen capaciteit in de organisatie die een nieuwkomer van buiten de provincie van de juiste informatie voorziet. Waarom is daar geen protocol voor? Het bedrag is teruggestort en 50PLUS zet hier een streep onder.

De heer De Brey constateert dat gedeputeerde Strijk een fout heeft gemaakt. Hij is daarvoor door het stof gegaan en voor de VVD is de kous daarmee af. De VVD vindt het goed dat er onafhankelijk onderzoek plaatsvindt naar de declaraties van GS. In totaal gaat het om € 58.000,- aan uitgaven, maar het onderzoek heeft ca. € 60.000 gekost. De VVD vindt dat een flink bedrag om de integriteit van uitgaven tegen het licht te houden. Een en ander wordt geweten aan de organisatiecultuur en daar wordt aan gewerkt. Voor de VVD is het aanpakken van de organisatiecultuur de grootste prioriteit, teneinde herhaling van dergelijke incidenten te voorkomen.

De heer Boswijk noemt het ook vervelend dat dit gebeurd is. De organisatie als geheel blijft een punt van zorg. Het CDA is inmiddels meer verbaasd over de kosten van het onderzoek. Het gaat om een enorm bedrag. Omgerekend naar uren is de onderzoeker kennelijk honderden uren bezig geweest. Waar komen die kosten van het onderzoek vandaan: die staan niet in verhouding tot de foute declaraties.

Mevrouw De Haan constateert dat transparantie, het boetekleed en een volledige terugbetaling onomwonden zwart op wit staan. Vrijwel alle uitgaven van GS zijn als rechtmatig beoordeeld. Toch wil de ChristenUnie het daar niet bij laten. GS reageren met beheersmaatregelen en duurzame borging maar haar fractie is bezorgd over de organisatie, de basis op orde, temeer wanneer externe bronnen de provincie op deze fouten wijzen. Het gebrek aan processen, procedures en protocollen, de bewustwording en de naleving daarvan is onvoldoende aanwezig of geborgd en daarmee zijn alle risico's van dien aanwezig aangaande geloofwaardigheid, betrouwbaarheid, imago en integriteit van GS. Mogelijk gaat het ook om andere domeinen en daar hebben PS in de afgelopen tijd meerdere voorbeelden van gezien.

GS merken op dat er een kwaliteitsslag moet komen en wat haar fractie betreft moet ook worden gekeken naar de 3 lines of defense. Daarnaast constateert het verbeterplan dat er nieuwe procesbeschrijvingen moeten komen, dat deze nog niet af zijn en dat er in scenario's gedacht moet worden en dat deze moeten worden uitgewerkt.

Haar fractie vraagt GS om een reactie op het adviesrapport en met name op de aanbevelingen. Opvallend is dat de gedragscode van GS en de regeling organisatorische zaken zeer gedateerd zijn (2003 en 2004).

In hoeverre worden de leereffecten van deze casus breder in de organisatie gebruikt? Hoe en wanneer dan?

Zij sluit zich aan bij eerdere opmerkingen over de hoge kosten van het onderzoek.

In de FAC van 14 oktober jl. hebben PS de accountant de opdracht gegeven om de organisatieontwikkeling extra onder de loep te nemen. De vraag is ook wat GS kunnen doen, bv. een scan per domein, om te zoeken naar kritieke processen waardoor dit soort fouten wellicht kunnen ontstaan.

Het cultuuraspect is lastig. Enerzijds is het leren van fouten en bijna fouten heel belangrijk, maar er mag geen afrekencultuur ontstaan. Anderzijds is het de vraag hoe het cultuuraspect op de langere termijn kan verbeteren.

De heer De Droog laat weten dat hij daar weinig meer aan heeft toe te voegen.

De heer Dinklo deelt mede dat FvD eraan hecht te benadrukken dat de integriteit en de geloofwaardigheid van gedeputeerde Strijk in het geheel niet ter discussie staan. Mensen kunnen fouten maken. Het is erg vervelend dat dat door een externe bron wordt geconstateerd. Tegelijkertijd zijn de overheidsregels dusdanig ingewikkeld dat het de vraag is of het wel mogelijk is om géén fouten te maken. FvD vraagt zich af waarom er zo'n grootschalig onderzoek is gedaan naar een interne fout. Dit had ook kunnen worden afgedaan met een intern onderzoek, zeker gezien de grootte van de kwestie. Ook FvD heeft vragen over het onderzoek. Was al duidelijk over welk bedrag het ging, alvorens tot een extern onderzoek werd besloten? De kosten van het onderzoek zijn onevenredig hoog ten opzichte van de fout. Was vooraf duidelijk hoeveel uur het bureau aan het onderzoek zou gaan besteden?

Voorts is spreker kritisch over de kwaliteit van het rapport. Hij citeert uit het advies: "Een en ander is nog wel afhankelijk van de kwaliteitsslag en voor de iets langere termijn van de explicitering van de vaak impliciet genomen keuzes wat beter te motiveren ontwerp en inrichting ideeën." FvD wijst erop dat het ging om het toepassen van een verkeerde regeling. Zijn vraag is wat GS vanden van de kwaliteit van de rapporten.

Mevrouw Boelhouwer is het eens met de opmerking van mevrouw Hoek dat het vreemd is dat de organisatie geen kwaliteit en expertise in huis heeft om gedeputeerde Strijk te adviseren. Dat neemt niet weg dat hij zelf beter had moeten opletten maar hij is ingehuurd om iets anders te doen. Dat hij niet diep in de regeling is gedoken wordt hem door GroenLinks vergeven. Het geld is terugbetaald, hij heeft zijn excuus aangeboden en voor GroenLinks betekent dat: "zand erover".

Wat betreft de kosten van het onderzoek, noemt zij dat dure uren die door dure onderzoekers zijn gemaakt. Wel is het belangrijk dat het een extern en onafhankelijk onderzoek is geweest en daar hangt een prijskaartje aan. Het heeft geen zin daar nu nog over te klagen.

Zij sluit zich aan bij de opmerkingen van mevrouw De Haan wat betreft de organisatieontwikkelingen en de kwaliteit van de organisatie, de basis op orde. Ook de accountant zal daar extra alert op zijn.

Zij noemt het advies voor deze kwestie wel erg stevig en het lijkt op een soort overkill om dit beperkte probleem aan te pakken. Een en ander moet wel in verhouding worden gezien.

In de bijlage van het advies staat de rechtspositieregeling. Daar leest zij een forse ambtstoelage en vergoedingen voor ambtskosten voor GS en CdK: dat gaat om ca. € 900 per maand. Haar vraag is waar dat voor bedoeld is, terwijl er zoveel extra gedeclareerd kan worden.

Mevrouw Bittich sluit zich in grote lijnen aan bij mevrouw Boelhouwer. Ook zij vindt het vreemd dat niemand in de organisatie gedeputeerde Strijk hier juist bij heeft begeleid. Ook zij twijfelt niet aan de integriteit van gedeputeerde Strijk en inmiddels heeft hij alles rechtgezet. Wel vraagt zij welke leerpunten deze casus oplevert en worden deze nu al meegenomen naar de organisatie?

Mevrouw Lejeune sluit zich bij diverse sprekers aan. De gedeputeerde heeft zijn excuses gemaakt, het geld is terugbetaald en de PvdA twijfelt niet aan zijn integriteit. Zij deelt de zorgen die er over de organisatie zijn. Hoe kan het dat de gedeputeerde onjuist is geïnformeerd, bv. dat hij zich eerder in de gemeente Utrecht had moeten inschrijven en dat de declaraties ten onrechte zijn goedgekeurd en uitbetaald? De gedeputeerde had dan wel degelijk recht op een belangrijk deel van deze vergoeding gehad. Daardoor is ook hij slachtoffer van niet goed geadviseerd worden. Het is wel goed dat deze kwestie is uitgezocht. Transparantie is belangrijk maar de kosten van het onderzoek zijn niet in verhouding en ook haar vraag is of dit niet intern had kunnen worden uitgezocht.

Mevrouw Keller deelt mede dat de PvdD overtuigd is van de integriteit van gedeputeerde Strijk. Ook haar fractie heeft zorgen over de organisatie.

De heer Dercksen vindt het belangrijk dat deze kwestie publiekelijk wordt aangekaart en zijn voorstel was dan ook dit in de commissie BEM te bespreken, immers, het gaat ook hier om geld van de belastingbetaler. Hij heeft geen enkele reden om aan te nemen dat de gedeputeerde dit opzettelijk zou

hebben gedaan. Dat gelooft hij helemaal niet en in die zin is er niet zoveel aan de hand, anders dan dat de regels niet goed worden toegepast.

Het onderzoek noemt hij een kanon die op een mug schiet met een kostenpost van € 61.885,45, dus 2 modale jaarsalarissen. Dat vindt hij kwalijker dan de onjuiste declaraties. Waarom is dat zo gedaan? De financiële afdeling heeft kundige mensen die daar met beperkte tijdinvestering zinnige opmerkingen over hadden kunnen maken. Wat was de vraagstelling aan het externe bureau en waarom kost dat 2 modale jaarsalarissen?

De heer V.d. Dikkenberg laat weten dat de SGP, met meerdere collega's, verbaasd is over de rapporten. Dat is bij een betrekkelijk geringe fout toch wel zwaar aangezet. Gedeputeerde Strijk heeft daar direct op geacteerd. Het gaat om een foutje en waar mensen werken worden fouten gemaakt. Dat had men intern gemakkelijk kunnen achterhalen.

CdK Oosters gaat in op vragen en opmerkingen van de commissie BEM.

Hij excuseert zich dat de commissie de stukken pas gisteravond heeft ontvangen. Dat komt voort uit het moment dat ontdekt werd dat er iets mis was gegaan in het declaratieproces. Dat is onmiddellijk gemeld aan de fractievoorzitters en toen is het idee ontstaan om op 4 november de uitkomsten met de commissie BEM te bespreken. Hij is blij dat de rapporten vandaag op tafel liggen en indien nodig, kan daar op een ander moment over worden doorgepraat.

Het college is blij met de statenbrede constatering dat er bij de declaratie van de dubbele woonlasten van gedeputeerde Strijk een fout is gemaakt maar dat er aan zijn integriteit niet wordt getwijfeld. Het is erg plezierig dat PS dat onderschrijven.

Het college kijkt wel anders tegen het onderzoek aan dan een aantal fracties die een en ander nogal relativeerden. Bij GS gingen alle alarmbellen af, immers, integriteit van bestuurders staat boven alles en daar mag op geen enkel moment aan getwijfeld worden. Zelf heeft hij daar een specifieke rol in. GS hebben dit zeer serieus opgepakt, ook in de verantwoording richting PS. Dit kwam aan het licht door een journalist, en het valt de journalist te prijzen dat hij dit boven water heeft gehaald. Toen dit boven water kwam, waren GS er niet zeker van of er geen andere gevallen zouden zijn waarbij dezelfde fouten waren gemaakt. Dat geeft een heel vervelend gevoel, met name in de verantwoordelijkheid richting PS. GS moeten daarover open verantwoording afleggen. Dat heeft het college ertoe gebracht om extern onderzoek te laten doen, om discussies later te voorkomen, bv. dat de slager zijn eigen vlees zou hebben gekeurd.

Hij deelt de opvatting van fracties dat het om een fors bedrag gaat maar het gaat wel om twee onderzoeken: Het eerste onderzoek betreft het nagaan van alle declaraties en alle kostenstromen tussen bestuurders en de provincie Utrecht. Dat is gepaard gegaan met boekenonderzoek, met onderzoek bij de personen zelf ten aanzien van bankrekeningenverkeer, met interviews in de organisatie en intern bestuurders die verantwoording hebben afgelegd over hetgeen in de boeken is aangetroffen door de onafhankelijk onderzoeker. Dat was geen plezierig proces, ook niet voor de bestuurders, maar dat hoort erbij.

Aan de ene kant is de opluchting groot dat er geen andere grote knelpunten zijn gebleken, maar die opluchting wordt wel wat getemperd door de conclusies uit het tweede rapport. Als er geen beheersmaatregel was getroffen, zou herhaling op de loer hebben gelegen. Hij onderschrijft dat het voor een bestuurder erg onveilig is om niet zeker te weten of de punten van de rechtspositie goed geregeld zijn. Het vertrouwen moet er zijn dat de regels goed worden toegepast. In het rapport wordt uitgelegd hoe dat in de situatie met de dubbele woonlasten is misgegaan. Het proces was niet goed ingericht. Daar is zorg over en dat wordt in de organisatie opgepakt. Dat is niet nieuw. Gedeputeerde Strijk heeft in de discussie over de vraag hoe de basis weer op orde kan worden gebracht, met name de administratieve en financiële afdelingen, laten weten dat er stappen worden gezet maar dat men onderweg naar de verbeteringen nog wel gevallen zal tegenkomen waar het niet goed is gegaan. Deze casus is daarvan een voorbeeld.

De kosten van het onderzoeksbureau zijn hoog maar de rapporten leveren wel de basis voor deugdelijke regelingen en afspraken in de organisatie. Dat wordt ook gedaan. Spreker noemt het een leerervaring in de organisatie die gebruikt wordt voor verbetering.

Gevraagd werd of het middel niet erger is dan de kwaal. Hij wil dat verre van zich houden. De kwaal was ernstig en een onafhankelijk middel moest worden toegepast om herhaling te voorkomen. Overigens moet er binnen de organisatie ook wel capaciteit aanwezig zijn om zo'n behoorlijk grootschalig onderzoek op korte termijn te kunnen uitvoeren.

De heer Dinklo maakt onderscheid tussen een foutje die in de organisatie wordt gemaakt en een integriteitkwesitie. Dat laatste betekent dat iemand bewust probeert de regels te passeren om financieel voordeel te behalen. Maar een fout is het verkeerd toepassen van regels. De cdK zei dat alle alarmbellen bij GS afgingen bij dit incident. Betekent dat dat hij denkt dat iemand bewust bezig is geweest de regels onjuist toe te passen?

CdK Oosters antwoordt dat het hier om een menselijke fout blijkt te gaan die mede wordt veroorzaakt door het systeem dat niet goed op orde is. Als bestuurders menselijke fouten maken in deze zin, is de algemene opvatting dat dat raakt aan de integriteit, of men dat nou wil of niet. In die zin gaan bij dit soort vragen altijd de alarmbellen terecht af omdat bestuurders nauwelijks ruimte hebben zich te verdedigen of zich te verantwoorden. Hij prijst de royale houding van PS in deze kwestie maar er zijn voorbeelden waar dat heel anders is gegaan. Dat betekent dat het huiswerk in alle gevallen op orde moet zijn om niet in een discussie over integriteit terecht te komen.

Tot slot verwijst hij naar mevrouw Boelhouwer die signaleerde dat de gedragscodes wellicht gedateerd zijn. Dat is inderdaad het geval. Zowel voor PS als voor GS zal het vraagstuk van integriteit en de bijbehorende gedragscodes worden gemoderniseerd en het karakter krijgen van een handelingskader. Door Corona is dat proces vertraagd maar binnenkort zal in PS over dit thema van gedachten worden gewisseld.

Hij kon zich goed vinden in de weergave van mevrouw De Haan, die ook inging op de 3 lines of defense en andere mechanismes die de provincie moeten behoeden voor herhaling van dergelijke incidenten.

De heer Dercksen gaat ervan uit dat niemand van PS twijfelde aan de integriteit van gedeputeerde Strijk, temeer daar de casus schriftelijk duidelijk werd uitgelegd door GS. Waarom zijn toch de alarmbellen gaan rinkelen en waarom is er toch zo'n grootschalig onderzoek uitgevoerd? Dat is hem nog steeds niet duidelijk geworden, immers, daar was geen aanleiding toe. De oplossing volgens GS is dat de verantwoordelijkheid helemaal boven in de organisatie moet worden gelegd. Echter, die conclusie was al getrokken voordat het rapport uitkwam. Dit rapport heeft dan ook een hoge mate van overbodigheid gekregen en dat heeft € 62.000 gekost. Hij vindt dit een vreemde gang van zaken.

Mevrouw Boelhouwer merkt in reactie op de woorden van de heer Dercksen op dat het rapport bevestigt wat zij in eerste instantie al dacht, maar dat had ook anders kunnen zijn. Dan had de heer Dercksen ook anders gereageerd. Het is goed dat dit nu formeel wordt vastgesteld.

De heer Dercksen vraagt of er dan niet eerst een aanleiding moet zijn voor een dergelijk onderzoek naar integriteit. Z.i. ontbreekt die aanleiding.

Mevrouw Boelhouwer memoreert dat eerder met elkaar is vastgesteld dat het goed is dat dit onderzoek is uitgevoerd met de afspraak dat de resultaten in de commissie BEM zouden worden besproken.

De heer Dinklo vraagt waarom het nodig was dat het onderzoek zo'n uitgebreide vraagstelling bevatte. Daardoor zijn de kosten van het onderzoek erg opgelopen. Dat had toch met minder gekund, temeer daar de accountant veel tijd besteedt aan het verbeteren van de organisatie. Waarom is niet op dat verbeterprogramma aangesloten? Hij hoopt dat bij een volgende keer eerst gekeken wordt naar de proportionaliteit, voordat er weer zo'n uitgebreid onderzoek wordt ingezet. Deze manier is verspilling van belastinggeld. Het onderzoek heeft niet veel nieuws opgeleverd, veel was al bekend.

De heer Eggermont laat weten dat de SP begrijpt en ondersteunt waarom bij GS de alarmbellen gingen rinkelen. In de raadsfractie van de gemeente Utrecht heeft de SP fractie in 2009 een situatie meegemaakt rond woonkosten en dat liep nogal uit de hand. De SP vindt het heel goed dat de declaraties grondig zijn onderzocht zodat daarmee nu de kous volledig af is.

De heer Dercksen heeft een vraag voor de heer Eggermont. In de declaraties staan geen grote bedragen. Hoe rechtvaardigen deze een dergelijk duur onderzoek van € 62.000?

De heer Eggermont meent dat de provincie adequaat op een bericht in de pers heeft gereageerd. Hij begrijpt dat daarmee alle andere declaraties onder de loep zijn genomen, juist omdat het voor bestuurders moeilijk is zich in dergelijke situaties te verdedigen.

Mevrouw Lejeune begrijpt dat het hier niet alleen om verhuiskosten gaat maar om het wegnemen van alle twijfel en het beschermen van de bestuurders en de organisatie. Het is heel goed dat hier transparant over gecommuniceerd is en dat niet is geprobeerd dit weg te houden. In voorkomende gevallen is het wellicht goed de vraag te stellen wat een dergelijk onderzoek zou moeten gaan kosten. De PvdA heeft hier vrede mee. Het is goed dat dit onderzoek is uitgevoerd met deze uitkomsten.

Mevrouw De Haan sluit zich aan bij de woorden van mevrouw Lejeune dat er adequaat en snel is gereageerd, met een onafhankelijk en uitgebreid onderzoek. Het verdient steun dat alle declaraties onder de loep zijn genomen, omdat het juist gaat over integriteit, geloofwaardigheid en imago. Met een fout wordt direct aan die stoelpoten van bestuurders gezaagd. De kosten van het onderzoek zijn daaraan ondergeschikt. Deze casus is een wake up call voor de organisatie om hard aan de slag te blijven en vorderingen te maken.

De heer Boswijk sluit zich aan bij de inbreng van de PVV en FvD. Tegelijkertijd is integriteit van groot belang en moeten alle twijfels worden weggenomen. Daar kan een onderzoek bij helpen. Voor een volgende keer is het wel beter dat PS meer in het proces worden meegenomen dan nu het geval is geweest. In eerste instantie was hem niet duidelijk dat het om een groot onderzoek ging met een forse factuur, echter, gedane zaken nemen geen keer. Wanneer er bij GS alarmbellen zouden afgaan, is het goed PS daarin mee te nemen zodat ook PS een afweging kunnen maken als het gaat om de proportionaliteit van een onderzoek.

Mevrouw Bittich vraagt nogmaals naar de leerpunten en verbeterpunten van deze casus voor de organisatie. Voorts vindt ook zij de kosten van het onderzoek erg hoog. Wellicht is er een schrikreactie ontstaan en vreesde men de vraag waarom er geen onderzoek was ingesteld op het moment dat het niet goed ging. Het is een verbeterpunt dat GS daarover eerder met PS het gesprek aangaan.

De heer De Brey laat weten dat ook de VVD de kosten van het onderzoek erg hoog vindt. Het zou goed zijn GS mee te geven wat PS wel een acceptabel bedrag zouden vinden. In de toekomst zullen er wel meer kleine onderzoeken moeten worden uitgevoerd, die dan toch weer te duur zijn. Wellicht dat separaat van deze vergadering een kader kan worden gesteld voor de kosten van een klein bliksemonderzoek.

Mevrouw Boelhouwer vraagt waarom de VVD een kaderstelling verlangt. Dat hangt geheel af van het type onderzoek en aan wie dat wordt gevraagd. Het ene onderzoek vraagt veel meer dan het andere onderzoek, met navenante kosten. Zij brengt in deze de kosten van de accountant in herinnering. Als er iets onderzocht moet worden, dat met integriteit te maken heeft, kan dat vooraf niet beperkt worden.

De heer De Brey bedoelt dat ook niet. Hij signaleert wel dat het een schijnvertoning is dat PS steeds weer over elkaar heen rollen over de kosten van onderzoeken e.d.

CdK Oosters gaat nogmaals in op de kosten van het onderzoek. Op de dag dat GS in september de statenbrief hebben verstuurd, werd besloten PS mee te delen dat dit was ontdekt. Er moesten onafhankelijk drie vragen worden uitgezocht:

- Welke declaraties zijn er door dit bestuur ingediend en hoe zijn die uitbetaald?
- Een analyse van het huidige proces
- Een voorstel over het verkrijgen van oplossingen om het proces te verbeteren.

GS wilden onmiddellijk een beheersmaatregel treffen voor aanscherping van de controle voor correcte uitbetaling van declaraties. GS zijn transparant geweest over de wijze waarop dit moest worden aangepast.

Het is echt een verantwoordelijkheid van GS om een besluit over dergelijke onderzoeken te nemen. Er zijn instrumenten in de begroting, bv. interne onderzoeksbudgetten, om dergelijke zaken te analyseren. Dat gebeurt vaker en altijd wordt bezien of de bedragen die daarmee gemoeid uiteindelijk te verantwoorden zijn met de resultaten van de onderzoeken.

Zouden PS nog twijfels of vragen hebben, dan kunnen PS de Rekenkamer vragen om zelf onderzoeksinstrumenten in te zetten. Dat lijkt nu wat door elkaar te lopen. GS hebben een keuze gemaakt en leggen daarover verantwoording af, en dat zal ook bij de jaarrekening worden gedaan.

De heer Dinklo verwees naar de accountant. Dit zal echt een aandachtspunt worden in het gesprek met de accountant, vanuit GS, en hij hoopt ook vanuit PS. Overigens heeft de accountant dit knelpunt tijdens de controle niet onderkend. Er is dus geen garantie dat dergelijke fouten worden opgemerkt bij een jaarrekeningcontrole. Een extra onderzoek is op onderdelen soms ook nodig.

De voorzitter rondt de behandeling van dit agendapunt af.

2.3 Statenvoorstel toestemming treffen Centrumregeling Limesamenwerking UNESCO Werelderfgoed

De schriftelijke inbreng vooraf van SGP en GroenLinks luidt als volgt:

GroenLinks:

“In het stuk lezen we dat een centrumregeling voor de Limesamenwerking, o.b.v. de oplossingsrichtingen die genoemd worden, de beste keuze is. Ook zijn de dilemma’s en risico’s in het voorstel goed afgedekt. Aangezien we de Limesamenwerking in het coalitieakkoord en het Cultuur- en Erfgoedprogramma 2020-2023 ‘Voor Jong en Altijd’ al hebben opgenomen en vastgelegd en het concept van de centrumregeling er goed en doordacht uitziet, krijgt het GS van GroenLinks het volste vertrouwen om het vast te stellen.”

SGP:

“De SGP is blij met de verkenning. Een grondig en goed pakket aan onderzochte mogelijkheden ligt voor. De keuze om in netwerkverband zonder extra eigen entiteit te organiseren de belangen te behartigen, lijkt ons ook een goede.”

Gedeputeerde Van Muilekom deelt mede dat drie provincies sinds 2011 samenwerken, nl. Zuid-Holland, Gelderland en Utrecht, om de Limes tot Werelderfgoed te maken. Rond 2015 zijn er diverse samenwerkingsovereenkomsten gesloten met provincies, rijk en gemeenten en met Duitse deelstaten. In 2019 is het nominatiedossier afgerond en in januari 2020 is dat door het rijk naar Parijs gestuurd. Afgewacht wordt of de status gehonoreerd zal worden. Voorlopig is er een bijeenkomst gepland in de zomer van 2021. Tegelijkertijd komt ook de werelderfgoedstatus voor de Nieuwe Hollandse Waterlinie aan bod, omdat dit een jaar is doorgeschoven.

In dit voorstel komt vooral de rol van de provincies aan de orde. Zij krijgen de rol van sideholderschap om goede afstemming en coördinatie te laten plaatsvinden maar ook een goede uitvoering van het managementplan, ook met de Limes in Duitsland en de rapportage aan Unesco.

Voor de Limesamenwerking wordt gepoogd een zo passend mogelijke vorm te kiezen. Het college kiest voor een centrumregeling, zoals in de Wet Gemeenschappelijke Regelingen wordt beschreven. Dat valt onder de categorie netwerkconstructie. Het is een lichtere regeling dan bij de Nieuwe Hollandse

Waterlinie. Met een centrumregeling kunnen goede afspraken worden gemaakt, ook zakelijk en juridisch, met Zuid-Holland en met Gelderland. In de centrumregeling wordt Utrecht de centrumprovincie. PS moeten daar toestemming voor geven. Alles is er op gericht om samen met Zuid-Holland, Gelderland en het rijk de Unesco status binnen te halen. Hij hoort graag hoe deze commissie tegen dit voorstel aankijkt.

De heer Eggermont laat weten dat de SP zich in dit voorstel kan vinden. Wel heeft hij een vraag. In het voorstel staat dat er is gekozen voor een centrumregeling en dat een beslisboom strikt genomen niet noodzakelijk is. Echter, uit de beslisboom komt juist naar voren dat de centrumregeling een goede manier is om daar vorm aan te geven. Wordt de beslisboom ingevuld naar aanleiding van de gewenste organisatievorm of is dat andersom? Volgens hem is die beslisboom juist een manier om te komen tot de juiste organisatievorm.

Mevrouw Hoek merkt op dat ook 50PLUS met dit voorstel kan instemmen. Wel wil zij een signaal meegeven. Mocht er in de regio van de Hollandse Waterlinie een locatie voor windmolens worden aangewezen, dan is de kans heel groot is dat Unesco de werelderfgoedstatus niet zal honoreren. Hoe kijken GS daar tegenaan?

De heer Kocken meent dat dit een technische uitwerking is van eerdere inhoudelijke besluitvorming. De VVD vindt dit stuk een goede uitwerking. Hij is blij dat er een beslisboom is gebruikt. In het stuk staat dat de nota Verbonden Partijen niet aan de orde is. Wellicht kan daarover nog een juridische discussie worden gevoerd in relatie tot het interpreteren van de centrumregeling. De VVD vindt in ieder geval dat de juiste afwegingen zijn gemaakt en met PS zijn gedeeld. PS konden daarop zelf een afweging maken. De VVD steunt dit voorstel.

Mevrouw Welschen deelt mede dat ook het CDA deze centrumregeling een goede variant vindt. Het gaat hier om een wat lichtere vorm dan een gemeenschappelijk orgaan. Het gaat om een netwerkconstructie waarin de provincie Utrecht namens anderen deelneemt. Het CDA beschouwt dit voorstel als een hamerstuk.

De heer Kamp heeft begrepen dat er 17 rechtsvormen zijn onderzocht. D66 vindt de centrumregeling een prima regeling. Ook voor D66 is dit een hamerstuk.

Mevrouw De Haan sluit zich aan bij de inbreng van het CDA en D66. Ook voor de ChristenUnie is dit een hamerstuk.

Gedeputeerde Van Muilekom dankt de commissie voor de complimenten. Inderdaad is de provincie een lerende organisatie en wordt steeds getracht te verbeteren. De beslisboom is ingevuld om inzichtelijk en logisch te maken hoe de keuze onderbouwd kan worden, dus dat is wel gebeurd.

Terugkomend bij de vraag van mevrouw Hoek, meent hij dat windmolens meer spelen bij de NHL, dat een veel groter landschappelijk gebied bestrijkt dan bij de Limes. Wanneer een locatie werelderfgoed wordt, dan moet dat worden beschermd en daar moet zeker rekening mee worden gehouden.

Inderdaad is de nota verbonden partijen niet aan de orde in dit geval. De nota verbonden partijen stelt wel dat er altijd moet worden gekozen voor een publiekrechtelijke keuze. Dat gedachtengoed is meegenomen.

De voorzitter constateert dat dit statenvoorstel als een hamerstuk in PS zal worden gebracht.

2.4 Statenvoorstel vaststelling tijdelijke voorschriften voormalige gemeenten Leerdam en Zederik 2021

De fractie van GroenLinks heeft het volgende schriftelijk ingebracht:

“Met het uitstellen van de inwerkingtreding van de Omgevingswet, en het nog niet van kracht zijn van de interim-verordening, is het logisch om de tijdelijke voorschriften ten aanzien de voormalige gemeenten

Leerdam en Zederik te verlengen, dan wel te vervangen door de Utrechtse regels waar deze van rechtswege komen te vervallen. Wel heeft GroenLinks daarover nog een paar verduidelijkende vragen:

1. Per 1 januari 2021 komen een aantal regels en voorschriften van rechtswege te vervallen. Dan gaat het onder meer om het uitvoeringsprogramma externe veiligheid 2015 – 2018 en het actieplan geluidhinder Zuid-Holland. Wij stellen ons voor dat hier niet alleen regels in opgenomen zijn, maar ook acties. Betekent dat ook dat acties vanuit het uitvoeringsprogramma en actieplan tot 1 januari 2021 nog uitgevoerd worden? Zo ja, worden die dan uitgevoerd door de provincie Zuid-Holland of de provincie Utrecht?

2. De regels die van rechtswege komen te vervallen worden per 1 januari conform het voorstel vervangen door de regels en voorschriften van de provincie Utrecht. Deze zijn grotendeels echter opgesteld voor het grondgebied van de provincie Utrecht, voor uitbreiding met het grondgebied van de voormalige gemeenten Leerdam en Zederik. Dan gaat het bijvoorbeeld om de Provinciale Ruimtelijke Ordening. Zijn er om die reden punten waarop toch een tijdelijke regel vacuüm ontstaat, bijvoorbeeld omdat Leerdam en Zederik niet opgenomen zijn op de kaarten van de Provinciale Ruimtelijke Verordening, of zijn het regels die zonder meer van toepassing verklaard kunnen worden op het grondgebied van de voormalige gemeenten Leerdam en Zederik?

3. Als laatste waren we benieuwd welke regels Zuid-Holland had die nu komen te vervallen met de inwerkingtreding van de interim-verordening, die we in de provincie Utrecht niet kennen. Vervallen er bijvoorbeeld regels ten aanzien van Leerdam en Zederik die we als provincie Utrecht in het kader van de continuïteit over zouden moeten nemen?"

De voorzitter deelt mede dat de beantwoording van vragen over dit statenvoorstel in 1^e termijn afgelopen maandag per mail is verstuurd.

Mevrouw Boelhouwer laat weten dat de vragen van GroenLinks uitstekend zijn beantwoord.

De voorzitter constateert dat er geen behoefte is aan een tweede termijn en dat dit voorstel als een hamerstuk in PS zal worden behandeld.

2.5 Statenvoorstel vaststelling tarieventabel 2021 Legesverordening provincie Utrecht

De SGP heeft schriftelijk aangegeven in te stemmen met een integrale verhoging van de tarieven met 1,7%.

De heer De Droog gaat in op de grondwaterheffing die volgens dit voorstel geen wijziging behoeft en dat deze kostendekkend zou zijn. Zijn vraag is of de kosten voor de eventuele schade aan de natuur als gevolg van onttrekking van grondwater hierin zijn meegenomen.

Gedeputeerde Strijk laat weten dat deze vraag schriftelijk zal worden beantwoord.

De voorzitter constateert vervolgens dat dit voorstel in principe als een hamerstuk zal worden ingebracht, onder voorbehoud van D66 die eerst het antwoord op voornoemde vraag wil afwachten.

2.6 Nieuwsbrief Corona enquête en rapport Coronapeiling 2 regio Utrecht

GroenLinks en D66 hebben de volgende schriftelijke inbreng doorgegeven:

GroenLinks:

“· P.5; sport wordt als specifieke sector genoemd. Dat is zorgelijk, omdat zeker in deze periode, waarin horeca en cultuur het ook zwaar hebben, sporten enorm belangrijk is voor zowel fysieke als mentale gezondheid van onze inwoners. Waar heeft de sportsector specifiek behoefte aan, en welke ondersteuning kunnen wij als provincie hierin bieden?

· P.7; worden er naast het ondernemerspanel ook werknemers/arbeiders/vakbonden benaderd voor een peiling van het effect van corona? Zo nee, waarom wordt er voor gekozen alleen werkgevers te peilen, en niet werknemers, wat een veel grotere hoeveelheid van onze inwoners betreft?

· P.30; De regelingen voor zzp'ers schieten duidelijk tekort. Welke rol ziet GS voor de provincie in het bijstaan van zzp'ers?"

D66

“D66 is benieuwd naar een reflectie van GS op de huidige coronamaatregelen en de impact daarvan op onze ondernemers. De enquête/peiling dateert nog van voor de nieuwe maatregelen. Ik zou gedeputeerde Strijk willen vragen aandacht te besteden aan het actuele geluid dat hij verneemt.”

De voorzitter memoreert dat PS gisteren een statenbrief over corona hebben ontvangen met de actuele stand van zaken. Deze staat geagendeerd voor 2 december.

De heer De Droog vraagt van een reflectie op de actuele stand van zaken.

Gedeputeerde Strijk licht toe dat in genoemde brief de veranderingen in de laatste periode worden geschetst: wat is er door de lockdown maatregelen aan het verschuiven, wat betekent dat voor de economie, welke maatregelen volgen daarop.

De heer Talhaoui laat weten dat de PvdA aansluit bij de vragen van GroenLinks. Het is duidelijk dat de sportclubs in de regio in zwaar weer terecht zijn gekomen door Corona. Hij vraagt de gedeputeerde om een toezegging dat hij een substantieel financieel bedrag beschikbaar stelt voor het voortbestaan van de sportclubs die een groot maatschappelijk belang dienen.

Gedeputeerde Bruins Slot erkent dat de sportclubs het op dit moment zwaar hebben. Als het gaat om niet de huur in rekening brengen of geen OZB aanslag op te leggen, dan is dat allereerst een gemeentelijke taak. De provincie heeft nog geen sportbeleid vastgesteld. Er is dan ook geen grondslag om de sportclubs vanuit de provincies te ondersteunen. Wel hebben de provincies het rijk aangesproken om te onderzoeken hoe men de sportclubs tegemoet kan komen, om te zorgen dat zij deze lastige periode zo goed mogelijk kunnen doorstaan.

De heer Talhaoui laat weten dat de PvdA overweegt een motie in te dienen voor de financiële ondersteuning van sportclubs, ook door de provincie Utrecht, wanneer het rijk en de gemeente daarin tekort schieten. De PvdA vindt het maatschappelijk belang van de sportclubs zo groot, dat zij bereid zijn daar vanuit de provincie financieel bij te dragen.

Gedeputeerde Bruins Slot onderkent dat het belang van sport voor de samenleving breed wordt gedeeld, echter, de provincie heeft nog geen beleid en dus geen grondslag waar dat beleid op kan worden gebaseerd. Dat maakt het erg ingewikkeld.

De heer Bart memoreert dat GroenLinks een vraag stelde over ZZP-ers en het antwoord van GS verwees naar de landelijke gebeurtenissen, maar uit een peiling blijkt dat er voor ZZP-ers onvoldoende maatregelen worden getroffen. Om die reden vraagt GroenLinks of de provincie daar een eigen rol in wil spelen, aanvullend op maatregelen.

Gedeputeerde Strijk antwoordt dat provincies geen inkomensondersteuning richting ZZP-ers kunnen bieden. Dat wordt vanuit het rijk geboden. Overigens hebben de provincies ook niet de budgetten om daarin een rol van betekenis te spelen. De provincie Utrecht biedt ZZP-ers, en inwoners die hun baan kwijt raken, rondom de human capital agenda, vouchers aan om opleidingen te stimuleren en zo naar een andere baan te helpen. Dat wordt in 2021 verder vorm gegeven. Echter, de provincie kan niets betekenen op het gebied van inkomensondersteuning.

De voorzitter rondt de bespreking van dit agendapunt af.

2.7 Statenbrief MKB deal Maakindustrie Utrecht-West

Schriftelijke inbreng fracties:

GroenLinks:

“De bouwsector wordt specifiek benoemd. De bouwsector is ook al vaak genoemd als de grootste kansensector voor de omgang naar een circulaire economie in Utrecht. In hoeverre kunnen onze ambities op het gebied van circulaire economie gekoppeld worden aan deze MKB-deal? Kunnen bijvoorbeeld in de opleidingen specifiek aandacht worden gevraagd voor circulaire bouw, het CB23 convenant in de bouw, etc?”

VVD:

“Vorig jaar heeft de VVD-fractie zich al positief uitgelaten over de aanmelding voor deze deal: er is behoefte aan vanuit de regio Utrecht- West aan goede samenwerking tussen het MKB in de maakindustrie en opleidingsorganisaties. Er wordt ook verantwoordelijkheid voor genomen in de regio. Plezierig is ook dat de provincie in het voorjaar gezorgd heeft voor voorfinanciering. Dat maakt des te nieuwsgieriger naar de continuïteit na de startfase. Bij de behandeling van de Zomernota heeft Provinciale Staten met het aannemen van motie 70 daar ook naar gevraagd: "Bij de behandeling van de begroting 2021 in beeld te brengen hoe de provincie structureel financieel kan bijdragen aan marktinitiatieven (Denk aan initiatieven als de TechnoHub in Woerden, Makerspace Mijdrecht, MAKE center Nieuwegein, ITvitea Amersfoort) die door innovatie en samenwerking met onderwijs het MKB versterken". 4 november is precies een week voor de begrotingsbehandeling, dus we hopen aan de hand van informatie van de gedeputeerde bij dit agendapunt van gedachten te kunnen wisselen over de continuering van deze goede activiteiten.”

De heer Kocken memoreert dat de VVD al eerder in het kader van motie 70 stil stond bij de MKB deal west. Het college werd gevraagd in kaart te brengen wat er nodig is om de initiatieven, die via de MKB deal worden ondersteund, duurzaam verder te helpen.

In het antwoord van GS wordt naar de HCA verwezen. Dat is inhoudelijk terecht want er ligt een relatie tussen de MKB deal initiatieven en de HCA agenda om mensen aan het werk te helpen, met name in de techniek. Jammer vindt hij het dat het antwoord van GS erg abstract wordt terwijl in motie 70 gevraagd is een en ander in kaart te brengen. De drie initiatieven vanuit de MKB deal zijn concrete instrumenten om datgene te doen wat men met de HCA wil. Hij pleit ervoor dat de provincie dat daadwerkelijk verder gaat helpen.

Gedeputeerde Strijk weet dat het CDA en de VVD op dit punt veel waarde hechten aan korte lijnen. Daar zet hij zich voor in. Hij vindt dit een bijzonder mooi initiatief dat van groot belang is. Regelmatig contact heeft hij met de bestuurders over eventuele aanvullende vragen waarbij de provincie in positie zou moeten komen. De ondernemers hebben zelf € 1,4 miljoen geïnvesteerd in het onderwijsinstituut en daar zijn ze trots op. Hij heeft de bestuurders laten weten dat, indien nodig, GS beschikbaar voor ze zijn. De provincie vindt dit een zeer belangrijk en waardevol initiatief en daar voelt hij zich schatplichtig aan. In de begroting 2021 wordt er rekening gehouden met de human capital agenda, nl. dat er op dit vlak mogelijk verdere stappen worden gezet. Dat zou zich ook kunnen vertalen naar deze drie initiatieven aan de westkant van de provincie Utrecht. Op dit moment kent hij geen concrete vragen van de bestuurders.

De heer Kocken kent gedeputeerde Strijk als een warm pleitbezorger van het MKB en de maakindustrie. Mogelijk kloppen er ook ondernemers aan bij PS leden over dit initiatief; kunnen ze later met een goed gesprek naar de cijfers kijken?

Gedeputeerde Strijk vindt dat een vanzelfsprekende zaak. Uiteraard kunnen ondernemers contact opnemen met PS maar ze mogen dat ook direct met de gedeputeerde doen. Die handreiking heeft hij ze ook steeds gedaan.

De voorzitter rondt de behandeling van dit agendapunt af.

2.8 Memo herstelplan regionale [economie](#)

GroenLinks:

“ P.22: ook bij deze monitor wil GroenLinks graag aandacht vragen voor de positie van werknemers, waarbij niet alleen aan ondernemers wordt gevraagd hoe de economische situatie wordt ingeschat. Kan GS dit meenemen in de verdere uitwerking van de gestandaardiseerde monitoring?
· P.25; wat GroenLinks betreft hoeft missie-gedreven innovatiekracht absoluut niet altijd getrokken te worden door de markt, sterker nog, als de provincies hierbij ondersteunend en richtinggevend zijn, dan wordt deze innovatiekracht toch helemaal niet getrokken door de markt? Bovendien is het aan ons als publieke sector om de kaders en richting aan te geven; we willen groener en socialer uit de toekomst komen. Is GS het met ons eens dat deze zin in het herstelplan een verkeerde voorstelling van zaken geeft?
· P.25/26; voor het functioneren van de regionale economie is het van minstens net zo groot belang dat gemeenten hun publieke taken en ondersteuning van maatschappelijke organisaties in stand kunnen houden. Dit komt in dit herstelplan echter niet terug. Ziet GS en IPO wel een rol voor de provincies om gemeenten te ondersteunen in deze financieel ook voor hen moeilijke tijden?”

De voorzitter constateert dat de vragen afdoende door GS zijn beantwoord.

2.9 Memo rapportage januari 2019-2020 Vuelta

Inbreng fracties:

GroenLinks:

“Op pagina 14 van de rapportage staat dat ‘er geen duurzaamheidsindicatoren zijn bij wielerrondes waardoor het lastig is de inspanningen op het gebied van duurzaamheid van La Vuelta Hollanda te vergelijken met andere starts en wielerrondes’. Dit laat zien hoe belangrijk het is met elkaar te praten over indicatoren gericht op waarden en doelen die ‘lastig’ in cijfers uit te drukken zijn, zoals duurzaamheid (maar ook gezondheid en inclusie). Vraag: Is de Gedeputeerde het eens met GroenLinks dat ook als er geen vergelijkbare data of nulmeting is, dit het moment is om een begin te maken, zodat aandacht voor duurzaamheid een plek krijgt en we hiermee een kennis-en leertraject kunnen starten?

Hieronder een aantal voorbeelden van duurzaamheidsindicatoren:

- Duurzaamheid en natuur: hectare aan ingezaaide bloemrijke bermen, hoeveelheid volgauto's, uitstoot/brandstofverbruik reclamecaravaan + ploegleiderwagens, hoeveelheid bezoekers die met OV komt, en hoeveelheid side-events met activiteiten gericht op bewustwording over duurzaamheid en circulariteit.

Hieronder een aantal voorbeelden van indicatoren voor gezondheid en inclusie:

- Gezondheid: toename participatie wielersport, toename fietsgebruik, en hoeveelheid side-events met activiteiten gericht op bewustwording over gezond leven en eten.

- Inclusie: toename fietsgebruik onder groepen die weinig of niet fietsen, bijzondere aandacht voor groepen die door een lichamelijke beperking helemaal niet kunnen fietsen, aantal studenten die betrokken zijn in de organisatie, met focus op (V)MBO-studenten en gecreëerde stageplekken voor hun, en aantal betrokken vrijwilligers (vanuit sportverenigingen), met name uit kleine kernen en krachtwijken.”

Mevrouw Boelhauer licht toe dat GroenLinks in reactie op de statenbrief wat voorbeelden heeft gegeven van indicatoren die lastig gevonden op het gebied van duurzaamheid, gezondheid en inclusiviteit. Dat was als voorbeeld en ter inspiratie voor toekomstige projecten en om het gesprek daarover te voeren.

Haar fractie constateerde een teruglopende ambitie in de rapportages van “de duurzaamste ooit” tot “zo duurzaam mogelijk” naar “lastig” en “niet vergelijkbaar om dat te realiseren”. Zij wil dat toch wel benadrukken. In de grote context valt er van deze indicatoren veel te leren en kennis te ontwikkelen, ook al ging deze Vuelta niet door.

De heer Suna vraagt wanneer PS vernemen, wanneer de Vuelta in 2022 eventueel weer naar Nederland zou komen.

Gedeputeerde Bruins Slot licht toe dat sport en duurzaamheid nog geen natuurlijke combinatie zijn en dat daarin werkender weg een vorm moest worden gevonden. In de afgelopen anderhalf jaar moest de

invulling van de duurzaamheidsambities nadrukkelijk worden omschreven. Daar is toen een duurzaamheidsstrategie voor opgesteld.

De heer Suna vraagt naar het vervolgproces.

Gedeputeerde Bruins Slot verwijst naar een informatiebijeenkomst voor PS en PS hebben toen richting gegeven hoe zij aankijken tegen een organisatie van de Vuelta in 2022. Haar gevoel is dat het beschikbaar houden van het oorspronkelijke budget waarschijnlijk op een meerderheid kan rekenen. Het vraagstuk om een extra budget verdient nadere uitwerking. Dat is niet direct voor de hand liggend. Op basis van deze indrukken wordt verkend welke scenario's er mogelijk zijn. Eind dit jaar komt zij daarop bij PS terug.

De voorzitter rondt de bespreking van dit memo af.

3.TER INFORMATIE

- 3.1 Statenbrief zienswijze financiële stukken recreatieschappen**
- 3.2 Statenbrief overbruggingsuitgave audiovisuele installatie Statenzaal**
- 3.3 Statenbrief uitvoeringsverordening cofinanciering steunpakket cultuur en Erfgoed**
- 3.4 Memo PS analyse Miljoenennota en rijksbegroting 2021**
- 3.5 Memo Overbruggingsregeling steunpakket C&E vastgesteld**
- 3.6 Statenbrief erfgoed deal kastelen, buitenplaatsen en landgoederen**
- 3.7 Memo ondertekening beheersovereenkomst recreatie om de stad**
- 3.8 Memo grondzaken Geheim**
- 3.9 Statenbrief Bid European Centre for Medium-Range Weather Forecasts**

4. SLUITING

Niets meer aan de orde zijnde, sluit de voorzitter de vergadering.